

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE ÇOCUKLARIN
İSTENMEDİK DAVRANIŞLARA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Berrin TOKGÖZ

Denizli- 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE ÇOCUKLARIN
İSTENMEDİK DAVRANIŞLARA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Berrin TOKGÖZ

Danışman

Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi birtahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Berrin TOKGÖZ

ÖZET

Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Çocuklarının İstenmedik Davranışlara Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

TOKGÖZ, Berrin

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Temel Eğitim ABD,

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

Ocak 2022, 63 sayfa

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerin ve onların sınıflarındaki çocukların istenmedik davranışlara yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma türlerinden olan fenomenoloji deseninin kullanıldığı araştırmanın örneklemini, Denizli İl Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 4 farklı devlet okulundan 8 gönüllü okul öncesi öğretmeni ve her öğretmenin sınıfında yer alan 5-6 yaşında bir gönüllü çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubu gönüllük esasına dayalı olarak amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme öğretmen ve çocuk formu aracılığıyla toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin istenmedik davranışları sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere iki gruba ayırarak tanımladıklarını göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerin ve çocukların istenmedik davranış örnekleri karşılaştırıldığında birbirleri ile benzer olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin istenmedik davranışlara yönelik tepkilerin öncelikle sınıf içinde konuşarak çözmeye çalıştıklarını ve davranışların devam etmesi durumunda aile ile görüştükları yönündedir. Çocukların istenmedik davranışlar karşısındaki sergiledikleri tepkilerin ise önce kendileri çözüm bulmaya çalışıp sonra öğretmenden yardım istedikleri, direkt öğretmenden yardım istedikleri ve kendileri çözüm bulmaya çalıştıkları şeklinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca, elde edilen bulgular ışığında, çocukların istenmedik davranışlar geliştirmesinin engellenmesi için öncelikle çevresinde olumlu durumları ve modelleri gözlemlemesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, istenmedik davranış, okul öncesi öğretmeni

ABSTRACT

Examination of Preschool Teachers and Children’s Views on Undesirable Behaviors

TOKGÖZ, Berrin

Non Thesis Masters Project in Educational Sciences,

Pre School Counseling

Supervisor: Prof. Dr. Asiye İVRENDİ

January 2022, 63 pages

The aim of this study is to examine the views of preschool teachers and their children on undesirable behaviors. The sample of the study, in which the phenomenology pattern is used, consists of 8 volunteer preschool teachers from 4 different public schools affiliated to the Denizli Provincial Ministry of National Education and a 5–6-year-old children in each teacher's class. The study group was determined on a voluntary basis by purposive sampling method. The data of the study were collected through the semi-structured interview teacher and child form, one of the qualitative data collection methods developed by the researcher. The data were analyzed by content analysis method. The findings of the study show that teachers define undesirable behaviors by dividing them into two groups as in-class and out-of-class. When the examples of undesired behaviors of preschool teachers and children were compared, it was determined that they were like each other. Teachers' reactions to undesirable behaviors were that they first try to solve it by talking in the classroom, and if the behaviors continue, they talk to the family. The children's reactions to undesirable behaviors were that they first try to find a solution themselves, then seek help from the teacher, ask for help directly from the teacher, and try to find a solution themselves. Also, in the light of the findings, it is seen that it is important for children to observe positive situations and models in their environment to prevent them from developing undesirable behaviors.

Keywords: Preschool period, undesirable behavior, preschool teacher

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Problem	4
1.2.1. Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Sayıtlar	7
1.7. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. İstenmedik davranışların tanımı ve sınıflandırılması	10
2.2. İstenmedik davranışları etkileyen faktörler	11
2.3. İstenmeyen davranışlara karşı öğretmen tutumları.....	12
2.4. İstenmedik Davranışlar ile Baş Etme Yöntemleri	13
2.5. İstenmedik Davranışlara Kuramsal Bakış	15
2.5.1. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	15
2.5.2. Davranışçı Kuram	16
2.5.3. Bilişsel Kuram	17
2.6. İlgili Araştırmalar.....	17
2.6.1. Aile Faktörü ile İlgili Araştırmalar	17
2.6.2. Öğretmen Faktörü ile ilgili Araştırmalar	19
2.6.3. Çocuk Faktörü ile İlgili Araştırmalar.....	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.1.1. Pilot Çalışma.....	24
3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Araçları	25

3.4. Veri Toplama Süreci	26
3.5. Verilerin Analizi.....	27
4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	29
4.1. İstenmedik Davranışların Nereden Öğrenildiği	29
4.2. İstenmedik Davranış Örnekleri	31
4.3. İstenmedik Davranışlar Karşısında Sergilenen Davranışlar	34
5. BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ ÖNERİLER	38
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	38
5.2. Öneriler	42
KAYNAKÇA.....	44
EKLER.....	47
ÖZGEÇMİŞ	53

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3. 1. <i>Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri</i>	25
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4. 1. İstenmedik davranışların nedenlerine yönelik bilgiler.....	30
Şekil 4. 2. İstenmedik davranış örneklerine yönelik çocuk görüşleri	32
Şekil 4. 3. İstenmedik davranış örneklerine yönelik öğretmen görüşleri	34
Şekil 4. 4. İstenmedik davranış karşısında sergilenen çocuk davranışları	35
Şekil 4. 5. İstenmedik davranış karşısında sergilenen öğretmen tutumları	37

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Giriş

Yaşamın başlangıcından itibaren ilk altı yılı kapsayan çocukluk çağına okul öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır. Gelişimin diğer dönemlere göre daha hızlı olduğu bu, hayatın dönemde çocuklara sunulan eğitim de bir o kadar önem taşımaktadır. Bu dönemdeki eğitimle, algısal gelişimi desteklenir, kendinin farkına varması sağlanır ve ilgilerine göre yönlendirme yapılır. Kendilerini doğru şekilde ifade etmeleri de bu dönemdeki eğitimle desteklenir. Okul öncesi eğitim, bu imkanları sağlayan, çocuğun gelişimine uygun eğitim olanakları ve ortamı sağlayan, çocukların ilköğretime hazırlanmasına destek olan bir süreçtir (Akgül, 2007).

Çocuğun okulla karşılaştığı ilk eğitim basamağı olan okul öncesi dönemde eğitimin hedefi çocuk davranışlarının oluşturulmasıdır. Bu davranışların oluşmasını sağlayan, çocukların motivasyonunu ve ilgisini arttıran, sorumluluk sahibi bireyler yetiştiren kaliteli bir eğitim sistemi büyük ölçüde sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır. Okul öncesi eğitim çocuğun okul hayatının temelini atıldığı dönemdir. İlk hedefi çocuğun davranışının şekillendirilmesidir. Kendine güvenen, öğrenme motivasyonu yüksek, öz bakımını yapabilen ve derslerine ilgisi yüksek öğrenciler yetiştirebilmek kaliteli bir sınıf yönetiminin katkısı ile gerçekleşebilmektedir (Dönmez, Aşantaroğlu, Karasulu ve Bal, 2018).

İnsan hayatının temeli, okul öncesi dönemle başlar. Bu önemli dönemde öğrenme hızı yaşamımızdaki başka dönemlere göre oldukça yüksektir (MEB, 2013). Öte yandan okul öncesi dönem, çevreyi keşfetmeye ilgili, bu ilgisi ile yüksek bir şekilde her şeyi öğrenmeyi isteyen çocukları daha ileriye taşıma gibi farklı ve önemli bir rol daha üstlenmiştir (Senemoğlu, 1994). Erken çocukluk döneminde verilen eğitimin çocuğun kendini keşfetmesini sağlaması, merak ve öğrenme güdüsünü desteklemesi gibi birçok önemli sorumluluğu vardır (Senemoğlu, 1994).

Okul öncesi dönemin asıl amacı çocukları bilgiye boğmak değildir. Daha çok yaşamsal kavramlar ve kalıcı davranışlar kazandırılması olmalıdır. Çocukların ilgileri, merakı ne kadar yüksek tutulursa eğitimin kalitesi ve donanımı o kadar yüksek olacaktır (Çelik ve Kök, 2010).

Okul öncesi dönem evden ilk defa ayrılarak farklı sosyal çevreyle tanışılan hayatın ilk zaman dilimidir. Girilen farklı sosyal çevre kendi doğup büyüdüğü ortamdan farklı olduğu için alışılmadık kurallarla tanışılıp bu kurallara karşı çocuğun farkındalığı artar (Öztürk ve Gangal, 2016). Bu dönemde çocuklar birçok konuda yetkinlik kazanırlar.

Kendilerinin ve başkalarını haklarına saygı duymayı, kendisinin farkına varıp ben kavramını, karşısındaki insanlarla iletişim kurabilmeyi ve sosyal yaşamda var olabilmek gibi birçok konuda kazanımlar elde ederler (Yavuzer, 2006). Birey yaşamının başladığı andan sonlandığı ana kadar her daim çevresi ile etkileşim halindedir. Bu yaşamın sürdürülebilmesi için keyfi değil, zorunlu bir ihtiyaçtır. Yaşamın sürdürülebilmesi için de doğru kurulmuş ilişkilerle huzurlu bir toplum edinilebilir. Bu ilişkilerin zeminini sosyal beceriler kaplar. Erken çocukluk dönemi de bu becerilerin temelini atılacağı ve çocuğun çevre ile tanıştığı zamandır. Çevre çocuk ilişkisinin öneminden kaynaklı bu önemli ihtiyacı karşılarken kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebilmek için okul, aile ve çevre önem taşıyan bir unsurdur. Bu dönemde doğru kazandırılan sosyal beceriler gelecek yaşamı da etkiler ve bu etkilerin sonuçları uzun vadede ortaya çıkacaktır. Bu dönem her çocuk için büyük önem taşıdığından çocuklara sosyal beceriler kazandırılmalıdır (Samancı ve Uçar, 2017).

Okul etkinliklerden oluşan bir bütündür ve bu etkinliklerin asıl olan amacı kalıcı öğrenmeler için ortamları oluşturmaktır. Bu durum birçok olguya bağlıdır. Önemli sayılabilecek birçok özellikten en dikkat çekici olanlarından birisi öğretmen davranışları denilebilir. Hayatlarında farklı yer ve ortama ailesinden bağımsız olarak ilk kez gelen çocukların karşılarında görecekları farklı yetişkin tavrını büyük önem taşır. Bu dönemde karşılaştıkları tavırlar, belki de öğrenim hayatının etkileyecek bir unsuru içerecektir (Ekici, 2004).

Okul sadece eğitim alanı olarak nitelendirilemez. Çok farklı ailelerden gelen çocukların çok yönlü gelişimlerini destekleyen bir alandır. Okullar, toplumdaki çatışmaların ortadan kaldırarak uygar bireyler olarak yetişmesini amaçlar. Bu amaca verimle ulaşabilmek için okulların eğitim ortamlarının uygun düzenlenebilmesi gerekir. Bu noktada öğretmenler, bu amaca hizmet ederek çocukların kalıcı öğrenimleri için ayarlamalar yaparak düzenleyici olurlar (Sadık ve Doğanay, 2007). Öğretmen, değişimlerin ve gelişmenin temelini oluşturan tek birey için değil aynı zamanda toplumun içinde bir rehber olan, bu rehberliği ile süreçlerin temelini oluşturan önemli bir olgudur. Öğretmenler görev ve sorumlulukları incelendiğinde, çocukların davranışlarını etkilediği için toplumda çok önemli bir yere sahiptirler. Öte yandan öğretmenlerin sosyal ilişkilerinde zorlanmaması için toplumda kabul gören ve onaylanan davranışları bulunmalıdır. Bu davranışlara sahip olan eğitimcilere genelde sosyal becerileri yüksek tanımlaması yapılır. Sosyal becerisi yüksek bireylerin çevresinden olumlu tepkiler alan, olumsuz tepki ve davranışlardan uzak duran davranışları ile sosyal çevresinde iz bırakan kişiler olduğu gözlemlenir (Yüksel, 2001).

Okul öncesi dönem gelecek eğitim hayatının temelini atan en önemli dönemdir. Bu

nedenle, eğitimcilere de önemli görevler düşer. Bu görevlerden biri de çocuğu iyi ve doğru tanıyıp gözlemlemek. Bu gözlemler sonucunda da uygun şekilde değerlendirmektir. Farklı gelişim alanlarında desteklenen ve rehberlik gören çocuklar gelecek yıllarına daha donanımlı ilerlerler. Tüm gelişim alanlarına önem verilerek tüm alanlar dikkatle desteklenmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenmesi için eğitim -öğretim sürecinin etkili olması gerekir. Bu etkililik eğitmen ve çocuk arasındaki bağın kaliteli olması ile ilgilidir. Eğitmenin profesyonelliği, sosyal olması ve iletişim kurma becerilerinin yüksek olması çocukları ile arasında olan bağın yüksek olmasına olanak sağlar. Okulunda aktif olan, çocukları yalnızca derste değil sosyalleştikleri anlarda da gören ve onlarla sosyalleşen eğitmenler, öğretmenler her zaman bir adım önde olacaktır (Tepeli ve Arı, 2011). Aynı zamanda, öğretmen zamanın getirdiği farklılaşmaları yakından hisseden ve bu değişimlere uymak mecburiyetinde olan kişidir. Bu değişimlere ayak uydurmaya çalışırken toplumsal rolleri de bulunur. Küresel ve toplumsal sorunlarla mücadele eder. Bu mücadele sırasında çocuklara ışık olur. Onları değişimin getirdiği stresten uzak tutar ve rehber olur. Bu durum öğretmenlerin sorumluluklarını da arttır. Bu sorumlulukların altından kalkabilmek için öğretmenler sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Okul öncesinden başlayarak her kademedede bu böyle devam eder (Güven, 2001).

Eğitim sürecine çocukları tanımak ve çocukların ilgileri ve bilgileri doğrultusunda bir eğitim öğretim programı ve sınıf kuralları oluşturmak eğitim kalitesi açısından oldukça önemlidir. Bu süreçte öğretmenler çocukları çeşitli yollarla tanımaya çalışır. Bu yollardan en mühimi çocukların yapılandırılmamış süreçlerde kendilerini ifade etmeleridir. Bu sebeple, çocukların söylemleri ne olursa olsun onları dikkate almalıyız. Bundan yola çıkarak; tanımak için ilk şart çocuğu “dinlemek” tir. Bu olgu eğitim sürecinin temel taşlarından. Eğitim sürecinde öğretmenlere büyük roller düşmektedir. Gözlemi ve sezgileri güçlü olan bir öğretmen sınıfındaki her türlü olay olguyu dikkate alır. Sorumluluklarının ve görevlerinin farkındadır (Polatlar, 2021). Sınıf atmosferini sürekli kılabilmek için öğretmenlerin dönem başında belirleyeceği kurallar çok önemlidir. Bu kuralların uygulanabilir ve çocuklar tarafında kabul edilebilir olması için kurallar çocuklarla ortaklaşa konuşularak karar verilmelidir ve görsellerle sınıfta çocukların görebileceği alanlara asılıp sık sık tekrar edilmelidir (Akgün ve Yarar, 2011). Okul öncesi eğitimi sınıflarında istedik davranışlar kadar istenmedik sorun olarak nitelendirilen farklı birçok davranış ile karşılaşılır. Öğretmenin bu tür durumlara karşı yeterli deneyime ve bilgiye sahip olması beklenmektedir. Sınıf içinde olumsuz bir durum varsa öncelikle bu durum tespit edilmeli ve çözümüne uygun

yollar bulunmalıdır. Rehber ve lider olan öğretmenden beklenen bu durumlarda beklenen şekilde davranması ve profesyonel olmasıdır (Çelikten ve Teyfur, 2014).

İstenmedik davranış, çocuğun karşılaştığı olaylar karşısında duygularını kontrol edemeyip etrafına veya kendisine zarar vermeye eğilim göstermesidir. Erken çocukluk döneminde genellikle görülebilen ufak tefek sıkıntılar karşısındaki tepkileri ile çocukların davranışlarını istenmedik olarak hemen nitelendiremeyiz. İstenmedik davranış olarak nitelendirmek için süreklilik arz etmesi gerekir ve her ortamda sergilenmesi gerekir. Bu tür sıkıntılar erken yaşta fark edilir ise önüne geçmek o kadar kolay olur. Araştırmalar sonucu, okul öncesi dönemde görülen istenmedik davranışlar sosyal olarak çocukların dışlanmasına sebep olmaktadır (Özdemir ve Tepeli, 2016). Ancak bununla birlikte; vurma, ısırma, atma-fırlatma, aşırı hareketlilik, bağırma, ağlama, dikkat dağınıklığı da çocuklarda sık görülen uyum ve davranış problemleri olarak belirtilebilir.

Çocukların istenmedik davranışlar geliştirmelerinde okul öncesi eğitim ve öğretmen önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi öğretmenlerinin istenmedik davranışları nasıl algıladıkları ve davranışlarla karşılaştıklarında nasıl bir yol izlediklerinin belirlenmesi istenmedik davranışların etkisinin minimum düzeye indirilip eğitim öğretime olumsuz etkisinin azaltması açısından alan yazına katkı sağlayabilir. Benzer şekilde, çocukların istenmedik davranışları nasıl tanımladıkları ve bu tür davranışlarla karşılaştıklarında ne yaptıklarının incelenmesi de istenmedik davranış olarak nitelendirilen olaylar karşılaşıldığında çocukların gözünden olaylara bakıp daha akılcı ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

1.2. Problem

Bu araştırmada “Okul öncesi öğretmenlerin ve çocukların istenmedik davranışlara yönelik görüşlerinin incelenmesi” sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

- Öğretmenler sınıfta hangi davranış durumları istenmedik davranış olarak görüyor?
- Bu davranışlar öğretmen için neden istenmedik davranış olarak tanımlanıyor?
- İstenmedik davranışların çözümünde öğretmen nasıl bir yol izliyor?
- Çocuklar hangi davranışları istenmedik davranış olarak görüyor?
- Sorun gördükleri davranışlar için hangi çözüm yollarına başvuruyor?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerin ve onların sınıflarındaki çocukların istenmedik davranışlara yönelik görüşlerinin incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi eğitim, eğitim hayatına açılan ilk kapıdır ve çocuğun dünyaya geldiği andan temel eğitimine kadar geçen süreyi kapsar. Bu zaman diliminde çocukların gelişimsel alanları büyük ölçüde tamamlanır. Çocuklarda bu süreçte istenilen davranışların oluşması hedeflenir ancak bunun için çocukları ve gelişimsel özelliklerine hakim olmak gerekir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Yapılan araştırmalar sonucu çocukların gelişiminin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için çevrenin nitelikleri önemli bir rol oynar. Erken çocukluk dönemi çocukların gelecekte sağlıklı bir birey, sosyal becerileri gelişmiş olumlu kişilik özellikleri gösteren akılcı bir yetişkin olabilmesi için temel oluşturulan hayatın önemli bir basamağıdır. Kuramcılara göre erken çocukluk dönemi çok net sınırlarla belirlenmese de farklı alanlara ayrılmıştır ve alanlar arasında bağlantılar vardır ve birbirlerini etkileyerek ilerler. Olumsuz bir adım diğer alanı da etkileyebilmektedir. Bu durum gibi aynı şekilde gelişim alanları da birbirini etkilemektedir. Tüm bu araştırmalar dikkate alındığında çocukların sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için sosyal ve fiziksel çevre büyük önem taşımaktadır (Çukur, 2011).

Okul öncesi eğitimin bir başka görevi de etrafını ilgi ile inceleyen, düşünen ve öğrenme isteği duyan çocuğun bu yapılarını organize edebilmesini sağlamaktır. Okul öncesi eğitimin öncüleri (Montessori, Froebel, Pestalozzi, McMillan, Isaacs), çocukların gelecek yaşantısında ihtiyaç duyabileceği gerekli donanımları kazanmaları için farklı, donanımlı çevre ve özgür çocuk alanlarının yeterli olacağına inanıyorlardı. Bu durum tek başına yeterli olabilecek mi artık günümüzde bu sorgulanarak daha farklı eğitim bakış açıları geliştirilmektedir (Senemoğlu, 1994).

Erken çocukluk dönemi içeriği ne kadar önemli ise değerlendirilmesi ve sonuçlara göre eğitim kalitesini arttırıcı önemler alınması da bir o kadar önemlidir. Bu dönemde gelişim oldukça hızlıdır ve gelecek yaşantılara temel oluşturan bir süreç içerir. Eğitimin değerlendirmesi, verimi arttırarak sorunlara karşı önlenebilir bir eğitim programı içeriği hazırlamamıza yardımcı olur. Erken farkındalık geliştirip var olan sorunlara da çözümler bulmamızın önünü açar (Tunçeli ve Zembat, 2017).

İstenmedik davranışlarla ilgili çalışmalarda, istenmedik davranış sorunlarını önlemeye yönelik birçok araştırma yapılmış ve yeni bilgiler edinilmiştir. Bu bilgiler ışığında istenmedik davranışların ve davranış sorunlarının farkına varılıp erken müdahale ve önleme programları ile büyük ölçüde azaltıldığı fark edilmiş, bu bilinçle çalışmaların erken çocukluk döneminde başlaması büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde bu tarz davranışsal sıkıntıların ileride büyük toplumsal huzursuzluklara sebep olabileceği düşünülmektedir (Kargı ve Erkan, 2004). Çocuklara sosyal ve bilişsel beceriler kazandırabilmek için öncelikle oyun yolu ile öğretim uygulanmalıdır. Bu doğrultuda çocukların ihtiyaçlarına göre öğrenme ortamları hazırlanmalı ve istenmedik davranışların kazandırılması için alanlar ortamlar oluşturulmalıdır. Bu programlar sadece uygulama anı ile sınırlı kalmamalı, çocukların bireysel farklılıkları gözetilerek öğrenmeden verim almış mı sorusunun cevaplarını içeren ölçme ve değerlendirme çalışmaları da bulunmalıdır (Senemoğlu, 1994). İstenilen davranışlarının kazandırılmasının izlenmesi ve değerlendirmesinin yapılmasının yanı sıra, istenmeyen davranışların önlenmesi de eğitim öğretimde önemli bir olgudur. Önleme çalışmalarında istenmedik kaynaklarının araştırılması ve bu soruna karşı akılcı çözüm yollarını değerlendirilip uygulanması gerekmektedir. Burada öğretmenin işlevi olumlu davranışları yeteri kadar pekiştirip olumsuz davranışların varlığını etkisini en aza indirmektir (Yumuşak ve Balcı, 2018).

Günümüzde yapılan çalışmaları incelediğimizde genellikle okul öncesi öğretmenlerin istenmedik davranışlara karşı tutumları ve çözüm stratejilerine değinilmiştir. Öztürk ve Gangal'ın (2013) yaptığı çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile baş etme, sınıf yönetimi yeterlilikleri ve disiplin uygulamaları ile ilgili inanç ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin genellikle sınıf içinde geleneksel sınıf yönetimi kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Akgün, Yarar ve Dinçer 'in (2011) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin gözlem yoluyla incelenmesidir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında ise, sınıf içi aktivitelerde öğretmenlerin daha fazla olumsuz ifade kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bu sonuç irdelendiğinde ön lisans mezunu öğretmenlerin daha fazla olumsuz ifade kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Dönmez, Aşantaroğlu, Karasulu ve Bal'ın (2018) yaptığı çalışmada ise amaç, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejileri incelemektir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejileri öğretmenin yaşı, öğrenim durumu, çalıştığı kurumun türü, öğretmenlik statüsü, sınıf mevcudu, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmaması ve görev yaptığı il faktörü anlamlı bir etkiye neden

olmamıştır. Toplam puan üzerinden yapılan istatistiksel analizler sonucunda sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejiler öğretmenlerin yaşına, öğrenim durumuna, kıdemine, çalıştığı kurumun türüne, öğretmenlik statüsüne, sınıf mevcuduna, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmamasına ve görev yaptığı ile göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmada, istenmedik davranışlara farklı bir açıdan bakıp okul öncesi öğretmenlerinin ve çocukların istenmedik davranışlar ile ilgili algıları belirlenecektir. Öğretmen ve çocuk gözünden hangi davranışların istenmedik davranışlar olarak algılandığı ve bu davranışlara yönelik yaklaşımlarının incelenmesi her iki paydaşın bakış açılarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Denizli ilinin bir ilçesinde, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan Okul Öncesi Öğretmenleri ve çocukları ile sınırlandırılmıştır. Araştırma katılımcıların deneyimleri doğrultusunda görüşme formundaki sorulara verdiği cevaplar ve ilgili literatür ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

Araştırma sürecinde görüşülen katılımcıların araştırma için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle ve doğru yanıt verdiği varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim kavramı Türk Dil Kurumu tarafından, “Çocukların doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadarki süreçte gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve becerilerini göz önünde bulundurarak onların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım etmek amacıyla aileler ve kurumlar tarafından uygulanan eğitim” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ise okul öncesi eğitim; çocukların beyin gelişimi ve sinaptik bağlantı kurulma oranının fazla olduğu ve en yoğun yaşandığı, bu durumun da çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için temel niteliğinde olduğu, böylece beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönem olarak açıklanmaktadır (MEB, OÖEP, 2013). Bu

kapsamda okul öncesi dönemde olan bir çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun ailesi ve öğretmenlerinin ne kadar destekleyici olduğuyla ve çocuğa sundukları imkânlarla yakından ilişkilidir (MEB, OÖEP, 2013).

İstenmedik Davranış: Gelişim alanlarında beklenen sorun davranışların sürekliliğinin artması ile oluşan davranışsal sıkıntılara istenmedik davranış denir. 0-6 yaş döneminde hızla gelişen insan beyni, bu gelişim sürecinde bazen duygu karmaşasına girip karmaşık tepkiler verebilir. Ağlama, bağırma, öfke nöbetleri, sinir krizleri gibi. Bunlar zaman zaman gelişimin bir parçası olarak normal kabul edilir. Ancak süreç uzar ve problem davranışlar sürekli hale gelir ve sosyal yaşamı olumsuz etkilerse istenmedik davranışa dönüşür ve sorun teşkil eder (Tercan ve Demircioğlu, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yaşamın ilk yıllarında çocukların edindiği deneyimler, çevre ve uyaranlar onların gelecek yaşantısının temelini atar. Bu olgular ne kadar zengin olursa çocukların gerçek yaşama karşı hazırbulunuşlukları o derecede kolaylaşır ve adaptasyon sorunlarını daha az yaşarlar. Çocuklar bu süreçlerde ilerlerken kendilerine rehber olan yetişkinlerinden çok şey öğrenirler. Olumlu olumsuz yaşadıkları durumlarda onlara doğruya sevk eden, iyiliğe ve güzelliğe götürecekt ışığı tutan ebeveyn, öğretmenlere ihtiyaç duyarlar. Bu dönem çocukların gelecekte mutlu yetişkin olabilmesi için büyük önem taşır. Önemsemeli ve sosyal beceriler özenle çocuklara verilmelidir. Topluma uyum sağlayabilen bireyler mutluluğu başarıyı beraberinde getirirler. Doğduğu andan itibaren bu olgulara dikkat edilerek yetiştirilen çocuklar donanımlı bir yetişkin olma yolunda temellerini sağlam atarlar. Bu nedenle, okul öncesi eğitim ve çevre çok büyük önem taşımaktadır (Samancı ve Uçar, 2017).

Okul öncesi dönem kritik önem taşıyan, öğrenme hızının maksimum seviyede olduğu ve karakter yapısının oluştuğu hayata karşı önemli bir basamaktır. Bu çağda çocukların genel gelişim özellikleri aynı olsa da her birinde bireysel farklılıklar mevcuttur. Okul öncesi eğitimin temel ilkelerini incelediğimizde şunları görmekteyiz:

1. Okul öncesi eğitimi çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
2. Okul öncesi eğitimi çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkökula hazırlamalıdır.
3. Okul öncesi eğitimi kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.
8. Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.
9. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
10. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.
12. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.
13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.
14. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.
15. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.
16. Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
17. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.
18. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır (MEB, 2013, s. 11).

Bu ilkelerde de vurgulandığı gibi okul öncesi dönemde çocukların davranışları çevreden çok fazla etkilenmektedir. Çocukların çevresindeki şartları uygun şekilde olgunlaştırıp olumlu davranışlar kazanmaları için gerekli ortamlar hazırlanmalıdır. Uygun eğitim programları ile içerikleri zengin tutulmuş eğitim öğretim yaşantıları sunulmalıdır. Ailelere de rehberlik edilip okul dışında da kaliteli zaman geçirip kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesine zemin hazırlanmalıdır. Gerekli değerlendirmeler yapılarak geri dönütler verilip değerlendirmelere göre eğitim programında değişiklikler yapılmalıdır.

Bir diğer olguda ailesinden ilk kez ayrılan çocuk için bir yabancı olan öğretmendir. Öğretmen rehberdir, öğretendir ve tüm değerli nice sıfatları içinde barındırır. Çocuklar ve öğretmenler bir bütündür ve bilgiyi beraber bulup, yükseltirler. Çocuk zorlandığı noktalarda yardım alarak gelişimini daha ileriye taşıyabilir. Öğretmenin görevi çocukların ilgisini doğru materyallerle çekerek eğitimin sürdürülebilirliğini arttırmaktır. Öğretmen çocukların desteğe ihtiyacı olduğu anlara köprü olur ve ona bilgisi ile yardımcı olur. Bu yardımlar çocuğun gelişimini destekler. Erken çocukluk döneminde öğretmenler çocukların gelişimini oyunlarla hayal dünyalarına girerek desteklerler (Acar, 2020) .

Eğitimciler ve ailelerin en büyük isteği bilişsel açıdan yeterli seviyeye ulaşan, sosyal ve kültürel yönden gelişmiş insani ilişkileri kuvvetleri bireyler yetiştirmektir. Ancak, erken çocukluk döneminde gerekli duygusal desteği göremeyen çocuklar da eğitim hayatına girdiklerinde farklı istenmedik davranışlar görülür. 0-6 yaşta gelişim alanlarında hızla ilerleme olduğu için duygu durum değişiklikleri görülebilir. Beraberinde çocukların davranışlarında istenmedik durumlar görülebilir. Ağlama, bağırma, öfke krizleri gibi davranışlar. Bu tür durumlar gelişimin olağan parçası olarak görülür ancak sürekliliği ve sıklığı artarsa istenmedik durumlar yaşanabilir ve uyumsuzluklar sosyal yaşamı etkiler. Problem davranışlara sahip çocuklar için eğitimsel ve gerekiyorsa psikolojik açıdan yardım ile erken önlem alınmadığında bu davranışlar ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde de devam etmektedir. Sosyal hayatında istenmedik davranışlara sahip çocuklar eğitimciler ve ileriki boyutta psikologların desteği ile erken müdahale edilerek ergenliğe ve yetişkinliğe hazırlık yapılır. Ancak istenmedik davranışlar sürekliliğini sürdürürse çocukların okul hayatını olumsuz etkileyebilir (Akt. Sinanoğlu ve Özbey, 2009).

2.1. İstenmedik Davranışların Tanımı ve Sınıflandırılması

İstenmeyen davranışlar, çocukları çevresi ile etkileşimin olumsuz yönde ilerlemesine neden olan hem kendine hem arkadaşlarına zarar veren, okul ve sınıf atmosferini etkileyip

akışı bozan, kendisi için ve çevresi için zarar teşkil eden davranışları kapsamaktadır (Korkmaz, 2005).

Öğretmenlerin sınıftaki ilk hedefi, gün içinde ayarladığı etkinliklerini kazanımlarına ulaşmak için eksiksiz uygulayabilmektir. Bu aşamada karşısına çıkan onun planlarını sekteye uğratan durumlar istenmedik davranışlarının temelini oluşturmaktadır. İstenmedik davranış her sınıfın atmosferine, öğretmenin eğitim öğretim metotlarına göre değişiklik gösterebilmektedir (Kıran, 2005).

Tertemiz'e (2004) göre de istenmedik davranışlar "*sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanuni beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlardır*" (Küçükahmet 2004: 73).

Sınıf düzenini sağlamak için konulan her türlü kuralların bozulmaması gereklidir. Bu düzen bozucu hareketlerin sonucunda eğitim ve öğretim aksar. Buna neden olan davranışlara istenmedik davranışlar denir (Öztürk, 2005).

Korkmaz'a (2007) göre, sınıf içinde karşılaşılacak davranışların istenmedik davranış olup olmadıklarının belirlenebilmesi için birtakım ölçütler vardır.

1. *"Davranış eğer öğrencinin kendisini ya da sınıf arkadaşlarının öğrenmelerini engelliyorsa,*
2. *Davranış eğer öğrencinin kendisini ya da sınıf arkadaşlarının güvenliğini tehdit ediyorsa,*
3. *Davranış okul ara-gereçleri veya arkadaşlarının kişisel eşyalarına zarar veriyorsa*
4. *Davranış öğrencinin sosyalleşmesini olumsuz etkiliyorsa bu davranışlar sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışı olarak tanımlanabilmektedir"* (Çelikten ve Teyfur, 2014: 103).

İstenmeyen davranışların sınıflandırması ile ilgili çalışmalar incelediğinde başka bir çalışma da karşımıza şöyle sonuçlar çıkmaktadır. Öztürk'e (2005) göre;

1. *"Akademik açıdan problemler*
2. *Derse ilgisiz kalma*
3. *Öğrenci pasifliği*
4. *Verilen görevleri yapmama*
5. *Sosyal açıdan problemler*
6. *Öğretmenle çatışmaya girme*
7. *Öğrencilerin kendi aralarında olumsuz iletişim*
8. *Derse geç gelme*
9. *Fiziksel donanım ve ortama zarar verme"* (Öztürk, 2005: 159).

2.2. İstenmedik Davranışları Etkileyen Faktörler

İstenmeyen davranışların nedenlerini araştıran pek çok araştırma bulunmaktadır. İstenmeyen davranışları etkileyen pek çok faktör bu araştırmalar sonucunda meydana

çıkmıştır. Beşdok'e (2007) göre bu faktörler şu şekildedir:

- “Sınıfın fiziksel yapısından kaynaklanan nedenler
- Öğretmenden kaynaklanan nedenler
- Öğrenciden kaynaklanan nedenler
- Eğitim program ve öğretim yönteminden kaynaklanan nedenler olmak üzere 4 başlık altında toplanmıştır” (Çelikten ve Teyfur, 2014: 105).

Öğrencilerin istenmeyen davranış sergilemelerinin birçok nedeni vardır. Bunlar ailevi nedenler, çevresel etkenler, öğrencilerin seviyelerinin farklı olması, öğretmenden kaynaklı nedenler vb. sayılabilir.

İstemeyen davranışlar farklı birçok nedene bağlı olabilir Tertemiz (2000) yaptığı çalışmada nedenleri üçe ayırmıştır:

- Ailesi ile ilgili nedenler
- Öğretmenin tavrından kaynaklanan nedenler (Akt. Yumuşak ve Balcı, 2018)
- Öğrencinin kendisiyle ilgili nedenler

2.3. İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmen Tutumları

Öğretmenlerin sınıf atmosferini etkileyen farklı tavır ve tutumları vardır. Bu tavır ve tutumları şu şekildedir:

- Otoriter; öğretmen merkezli sınıf yönetimidir ve öğrenciler pasiftir.
- Takdir edilen; öğrenci merkezlidir ve kurallar çerçevesinde çocuklara özgürlükler tanınır.
- Başboş; öğrenci merkezlidir ve öğretmen çok pasiftir. Disiplin ifadesi sınıfta yer almaz.
- Aldırmaz; merkezinde öğretmen ne öğrenci vardır. Öğretmen sınıfa ve derse uyum sağlamaz (Ekici, 2004).

Sınıfta meydana gelen istenmedik davranışlarla baş etmede farklı öğretmen tutumları vardır. Bu tutumlar olayın şeklini değiştirip diğer çocukların ve istenmedik davranışı yapan çocuğun en az etkilenmesini sağlayarak olumsuz etkileri ortadan kaldırabilir ya da tam tersi olayı farklı boyutlara taşıyabilir. Bu tutumlar şu şekilde özetlenebilir;

- Genel-sözel olarak uyarma
- Konu ile ilgili soru sorma
- Öğrenciyi yaklaşıp doğru davranışı gösterme
- Mizahi söylemde bulunma

- Doğrudan uyarma
- Görmezden gelme
- Fiziki müdahale
- Cezai yaptırım
- Göz teması kurma (Çelikten ve Teyfur, 2014).

2.4. İstenmedik Davranışlar ile Baş Etme Yöntemleri

Erken çocukluk döneminde istenmedik davranışların önüne geçilip olumlu davranışlar gözlemlenmesi için çocukların aktif katılım sağladıkları, kendisinin ve etrafına farkına varabilecekleri farklılıkları keşfetmelerine olanak sağlayan eğitim ortamlarının çocuklara sunulması büyük önem taşır. Birey küçük yaştan itibaren kendine sunulan ortamlarda gözlemleyici değil, uygulayıcı olursa rahat ve kolay öğrenmeler gerçekleştirir. Sorun çıkarma değil, çözüm odaklı bağlantılar kurabilen ve olumlu gelişim özellikleri gösteren çocuklar yetiştirmek için böyle eğitim ortamları ile çocukları tanıştırmalıyız (Akgül, 2007).

Çocukların istenmeyen davranışlarının nedenlerinin anlaşılması ve bu davranışların istenilen yönde değiştirilip geliştirilmesi etkili öğretim ortamlarının oluşturulmasında önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar sınıfa olumsuz veya olumlu birçok davranışla gelebilmektedirler. Burada önemli olan öğretmenin olumlu davranışları yeterince destekleyip artırarak olumsuz davranışları azaltmadaki etkililiği ve bunu yaparken de bireyin psikolojik denge içinde kalmasına yardımcı olmasındaki başarısıdır

İstenmeyen davranışları azaltma ya da söndürmede öncelikle sebebinin anlaşılması ve sorun davranışın olumlu yönde davranışlarla değiştirilmesi eğitim öğretimin kalitesinin artması açısından çok önemlidir. Sınıf ortamında birçok farklı karakterde çocuk bir araya gelmektedir. Beraberinde olumlu ve olumsuz birçok özelliği de yanında getirmektedirler. Öğretmenlerin tutumu burada önemli bir yer tutar. Olumlu davranış pekiştirilip, olumsuz davranışların yok edilmesi mutlu sınıf atmosferinde mutlu çocuklara sahip olmak demektir (Yumuşak ve Balcı, 2018). Farklı teknik ve yöntemlerle öğretmen erken dönemde istenmedik davranışları fark edip yerine olumlu davranışlar koymayı hedefleyen planlamalar yapmalıdır. Bu noktada öğretmenlerin rolü üst düzeyde önem taşır (Ogelman ve Ersan, 2014)

Okul öncesi öğretmenlerin hayatlarının en kritik döneme sahip olan çocuklarının istenmedik davranışlarla baş etmede rehberi olacaktır. Sınıfını ve çocuklarını iyi bilen,

tanıyan ve nedeni sezen bir öğretmen sınıfındaki tüm çocuklar için büyük bir şanstır. İstenmedik davranışı fark edip, analiz eden öğretmen çözümlenmesi için doğru ve emin adım atarak olayları kontrol altında tutar.

Gün geçtikçe değişen sınıflarda, başarıyı yakalayabilmek için sorun durumu çıkmadan öğretmenlerin etkili araştırma destekli erken müdahale stratejileri konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Sorunlu olarak nitelendirilen çocukların, çok iyi eğitim ve öğretime ihtiyaçları vardır (Bredenkamp, 2015). Eğitimciler, istenmeyen davranışların eğitim-öğretimi negatif etkilediği ve sınıf yönetimi konusuna öğretmenlerin eğitimi sekteye uğrattığı gözlemlenmiştir (Temiz, 2020).

Öğretmenin sınıfta çok farklı görevleri bulunmaktadır. Bu görevleri ona önemli büyük sorumluluklar vermektedir. Bu sorumlulukları eğitim öğretim sürecinin başarıya ulaşmasını sağlar. Birçok görev arasından en önemlisi denilebilecek olan görevi sınıfta kullandığı yöntemlerin sınıfın sosyal ve bilişsel başarılarını yükseltmeye yardım edebilecek etkili olmasıdır. Bu başarılar ve etkili sınıf yönetimi sınıfta olumlu bir atmosfer olmasını da sağlayacaktır (Akgün ve Yazar, 2011).

Okul öncesi dönemde Yavuzer'e göre, çocuklar okul ortamına ilk girdiklerinde, bu çevrenin uyulması gereken kuralları olduğunu ve kendi çevrelerinden farklı bir ortam olduğunu fark ederler. Bu dönemde çocuklar başkalarıyla paylaşmayı, başkalarının duygusal ve fiziksel haklarına zarar vermemeyi, kendilerini korumayı ve haklarına sahip çıkmayı öğrenirken kendi yapılandırdıklarının üzerine yeni bilgiler alırlar.

Eğitim- öğretim hayatının ilk aşamasına başladığımız okul öncesi dönemde evinden çıkıp başka bir ortama belki de ilk kez giren çocukların karşılaştıkları ortam ve sınıf atmosferi çok büyük önem taşır. Çocuklar ilk defa kurallarla tanışır ve dışarıda bir hayat olduğunun farkına varırlar. Bu dönemde başkalarıyla paylaşmak, başkalarının haklarına saygı duyup zarar vermemeyi, aynı zamanda kendi hakkını da savunmayı öğrenirler. Bu öğrenmeleri eski yaşantıları ile birleşir ve yeni öğrenmeler oluşturur (Yavuzer, 2016).

Çocukların okuldan önceki hayatını incelediğimizde ilk sosyal çevrelerini aileleri oluşturur. Aile yaşantısı gelecek hayatlarının temelini oluşturmaktadır. Bu temelin olumlu olabilmesi için birçok faktör vardır. Bu faktörler anne baba tutumu, aile içi iletişim olarak düşünülebilir. Bu bağlamda incelediğimizde; aile gelecek yaşantıda problem davranış gösteren ya da göstermeye meyilli olan çocuklarda sorunu çözme ve ortadan kaldırmada aile büyük önem taşımaktadır. Ailenin tutum ve tavırları böyle süreçlerde ortaya çıkarak kendilerini daha iyi tanımamıza olanak sağlamaktadır (Özbey ve Sinanoğlu, 2009).

Erken çocukluk döneminde belirlenen istenmedik davranışlara karşı etkili ve erken

müdahale oldukça önemlidir. Sorunları belirlemede uygun yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Ancak özellikle bu dönem çocuklarının istenmedik davranışlarını belirlemede araştırmacılar ve öğretmenler zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların davranış problemleri ile ilgili kendilerinden bilgi almanın zorluğu ve direkt gözlemlemenin maliyetli olmasıdır. Bu sebeple ailelerden bilgi alınması ve öğretmen gözlemlerine değinilmesi erken müdahale sistemlerinin verimli çalışması için büyük önem taşır (Akt.Akman, Şimşek ve Balat, 2008).

2.5. İstenmedik Davranışlara Kuramsal Bakış

İstenmedik davranışlarla ilgili çeşitli kuramsal bakış açıları bulunmaktadır. Bu kuramlar arasında sosyal öğrenme kuramı, davranışçı kuram ve bilişsel kuram bulunmaktadır.

2.5.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Birey doğduğu andan büyümesine kadar hayatını sürdürebilmesi için farklı şeylere ihtiyaç duyar. İnsanın yaşadığı toplumu anlamaya çalışması ile başlayan ve yaşam boyu süren en önemli olgulardan birisi öğrenmedir (Oral, 2020).

İnsanlar öğrenme süreçlerinde öncelikle gözlem yolu ile davranışı anlamlandırıp kavramsallaştırırlar. Bu davranış toplum tarafından pekiştiriliyor mu yoksa ceza mı veriliyor yargısıyla bir davranışın olumlu ya da olumsuz olması çıkarımına giderek öğrenme yoluna gider. Bu davranışa “başkalarını seyrederek öğrenme” ya da “toplum içinde ve toplum için öğrenme” denir (Yeşilyaprak, 2006).

Bandura araştırmalarının sonucunda çevreden görülen davranışların ve çevreden verilen olumlu olumsuz tepkilerin davranışların şekillenmesinde önemli bir faktör olduğunu vurgulamıştır. Gürel bu bilgilere göre farklı önerilerde bulunmuştur;

1. Bilişsel ve bedensel gelişimin ön planda olduğu 5-11 yaş arası çocukların için aynı zamanda ahlaki gelişiminde kritik dönemdir. Bu dönemde çocukların öncelikle evde ailesi tarafından desteklenmesi ardından öğretmeni tarafından irdelenmesi gerekir. Bunun sonucunda çocukların hayatındaki bu önemli kişiler onlara karşı doğru model davranışlarda bulunmalıdır.

2. Gerçek ve doğru bir ahlaki gelişim için Bandura'nın dediği gibi sözel anlatımlardan kaçınıp reel davranışlarla çocuklara göstermek daha etkili olacaktır.

3. Ahlaki gelişimin şekillenmesi için önemli olan kritik dönemde aile, öğretmen kadar

sosyal çevrede büyük önem taşır. Rol model alınan arkadaşlar, onların olaylara ve davranışlara verdiği tepkilerde çocuklar için önemli bir yer tutar. Buna istinaden sosyal çevrenin önemini bilip kontrol edilmelidir.

4. Doğru rol model olacak önemli insanların hayatlarından hikayeler anlatıp çocuklara örnekler verilmelidir.

5. Günümüz çağı çocuklarının odağında olan telefon, tablet, televizyonda anne babalar yanlış ahlaki gelişimi destekleyebilecek olumsuz içeriklere karşı gerekli kontrolleri sağlayarak denetimli olmalıdırlar (Gürel, 2014).

2.5.2.Davranışçı Kuram

Skinner'in bu kuramına göre sosyal yaşantıda çocuğun istenmeyen davranışlarla ilgili sıkıntıları arttıkça disiplin için odak nokta ebeveyn, öğretmen ya da bir büyük olmalı mantığı yerleştirilmiştir. Toplumda disiplinin popülaritesi arttıkça davranışçı yaklaşımda gelişimi hızlanmıştır.

Davranışçı yaklaşımın merkezinde, eğitim öğretim faaliyetlerine beklenen seviyede katılım ve istendik davranışlar için çocukların ödüllendirilmesidir. Davranışçı yaklaşıma göre bir diğer amaç davranışları yönlendirirken ödül ceza vererek istendik ve istenmedik davranışların kontrolünü sağlamaktır. İçten motivasyon yerine dışsal pekiştireçler önem taşır (Çelikten ve Teyfur, 2014).

Davranışçı kuramda istenmedik davranışları engellemek için kullanılacak strateji örnekleri:"

- *“Öğretmen doğru davranış gösteren öğrenciler için pekiştireç kullanmalıdır. Örneğin söz almadan konuşan bir öğrenciyi dinlemek, onun söz almadan konuşma sıklığını artıracaktır. Öğretmen, eğer öğrencilerinin söz alıp konuşmasını istiyorsa, söz almak isteyen öğrenciye söz hakkı vermeli ve onu dinlemelidir. Böylece öğretmen söz alıp konuşma davranışını pekiştirmiş olacaktır.*
- *Öğrencilerin en küçük istendik davranışını bile pekiştirerek, istendik davranışın sürekliliğini sağlamalıdır. Kişilik gelişimi dikkate alındığında, özellikle ilköğretim birinci kademedeki öğrencilerin öğretmenlerinden aldıkları olumlu geribildirimler (pekiştireç) belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, öğretmenler, onların her türlü istendik davranışını, başarısını görmeli ve onları takdir etmelidir.*
- *Pekiştireç istenmedik davranıştan sonra verilmemeli ve böylece davranışın sönmesi sağlanmalıdır. Sönme, istenmedik davranışların pekiştirilmemesi ve görmezden gelinmesi suretiyle sıklığının azaltılmasıdır. Ancak sönme sürecine bırakılan davranışın sıklığının sürecin başında artabileceği unutulmamalı, sönme sürecinde sabırlı ve kararlı olunmalıdır.*
- *Pekiştireçler zaman, mekân veya bireyler değişince cezaya dönüşebilir. Veya ceza olduğu düşünülen uyarıcılar, zaman, mekân ve bireyler değişince pekiştireç olarak algılanabilir. Öğretmenler neyin*

pekiştireç neyin ceza olarak algılandığını, bulunduğu ortamı dikkatle gözlemleyerek yorumlamalıdır”
(Oral, 2011 s.84).

2.5.3. Bilişsel Kuram

Bazı öğrenme kuramcıları bir davranışın çocukta kavranabilmesi için düşünme, bellek, algılama, dikkat, problem çözme v kavram geliştirme gibi bilişsel adımların da düşünülmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bilişsel kurama göre öğrenme davranışların farklılaşması değil, zihnin değişim sürecidir (Safran, 2014).

Bilişsel kuramın merkezinde başarı ve başarısızlık süreçlerinin nedenlerine dair bilişsel süreçler vardır. Öğreten ve çocuk iletişim halinde olur. Başarısızlık durumları varsa ona göre akılcı çözümler sunulur. Pekiştirme içseldir (Çelikten ve Teyfur, 2014).

2.6. İlgili Araştırmalar

Okul öncesi dönem istenmedik davranışlar ile ilgili araştırmalarda çocuk, aile ve öğretmen değişkenlerine ilişkin bilgiler araştırılmıştır.

2.6.1. Aile Faktörü ile İlgili Araştırmalar

Okul öncesi dönemde çocuğu, sosyal çevresiyle bir bütün halinde görmek gerekmektedir. Erken çocukluk dönemi, çocuğu tek başına görmekten ziyade çevresi ile düşünmemiz gerekmektedir. Çocuğun etrafındaki yetişkinlerle ve yaştaşları ile kurduğu ilişki onun gelişimini etkileyen önemli bir faktördür. Bu dönemin ana amacı öğrenmek kavramının kalıcı olması için çocuğun çevresi ile mutlu bir ortamda olması gerekmektedir. Saygı, sevgi gibi önemli değerlerin bu dönemde kavranması son derece önemlidir. Bu durum sağlıklı yetişkinler olmasının temelini oluşturur (Oktay, 1999). İstenmedik davranışların nedenleri ile ilgili Sinanoğlu ve Özbey’in (2009) yaptığı çalışmada da çevresel faktörler ele alınmıştır. Cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süresi, çocuğun tam aileye sahip olup olmama durumu, anne babanın öğrenim düzeyi, anne babanın mesleği gibi değişkenlerin okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının etki edip etmediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların problem davranışlarının; çocukların cinsiyeti, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam süresi, baba öğrenim durumu ve baba mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocukların problem davranışları tam aileye sahip olma

durumu, anne mesleği ve anne öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği saptanmıştır. İstenmedik davranışların tespitinde aile görüşlerinin de alınması önemli yer tutar. Bu amaçla Akman, Şimşek ve Balat'ın (2008) yaptığı çalışmasında amaç; anaokuluna devam eden altı yaş grubundaki çocuklarında davranış sorunlarının aile ve öğretmen görüşleri alınıp karşılaştırarak değerlendirmektir. Çalışmada 60 erkek 61 kız çocuk olmak üzere 121 çocuğun anneleri ve öğretmenlerin ile görüşme yapılmıştır. Verileri toplamak için araştırmacı 4-18 yaş Çocuk ve Gençlerde Davranış Değerlendirme Ölçeğini ve Öğretmen Bilgi Formunu kullanılmıştır. Toplanan bilgiler araştırmada katılımcı olan çocukların cinsiyet, sosyoekonomik düzeylerine, anne baba eğitim düzeyleri kriterleri dikkate alınarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, çocuklarda istenmeyen davranışların kaynağı araştırılırken tek bir kaynaktan bilgi alarak değerlendirme yapılamayacağı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlere göre sorun olan kimi davranış annelere göre sorun olmuyor, anneye göre sorun olan kimi davranışta öğretmene sorun olmuyor. Bu sebepten çift kaynaklı bilgi toplamanın daha verimli olacağına dikkat çekilmiştir. Öğretmen görüşlerinin önemle incelenmesi vurgulanmıştır.

Tüm dünyada hızla gelişen değişen düzen karşısında sağlık sorunlarının tipide değişmektedir. Artık fiziksel hastalıklar kadar psikolojik rahatsızlıklarda toplum sağlığında önemli bir edinmiştir. Erken çocukluk döneminde beliren psikosomatik rahatsızlıklar bu dönemin önemine dikkat çekmiştir. Çocuklar bu dönemdeki sorunlarını yetişkinler gibi ifade edemeyebilirler. Farklı yollarla (oyun, resim, sosyomatik yakınmalar vb.) kendilerini ve sorunlarını açığa çıkarırlar. Çocukları anlayıp toplum sağlığı için erken müdahale edilmelidir (Kargı ve Erkan, 2004).

Bu bağlamda Alisinanoğlu ve Özbey (2009) araştırmalarında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süresi, çocuğun tam aileye sahip olup olmama durumu, anne babanın öğrenim düzeyi, anne babanın mesleği gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bilgileri toplama aracı olarak “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda edinilen bilgiler incelendiğinde, istenmedik davranışların çocukların problem davranışlarının; çocukların cinsiyeti, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam süresi, baba öğrenim durumu ve baba mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocukların problem davranışları aile bireylerinin hepsine sahip olma, anne mesleği ve öğrenim durumuna göre değişiklik göstermediği saptanmıştır. Ancak araştırma sonucuna

göre istemedik davranışlar; cinsiyet, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam süresi, baba öğrenim durumu ve baba mesleği gibi faktörlerden etkilenmektedir.

Bu araştırma bulgularından yola çıkarak farklı bir çalışmada Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010), okul öncesi dönem çocuklarının istenmedik davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini Giresun il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarına ve ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise anasınıflarına devam etmekte olan 119 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri anasınıfı öğretmenleri tarafından her bir çocuk için “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, bir önceki çalışmanın aksine çocukların istenmedik davranışlarında kardeş sayısının, annenin ve babanın öğrenim düzeyinin kayda değer bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Ancak istenmedik davranışlarda öğretmenin yaşı, öğretmenlerin mezun oldukları okul türü, öğretmenlik statülerinin etkili bir fark yarattığı gözlenmiştir.

2.6.2. Öğretmen Faktörü ile ilgili Araştırmalar

Öztürk ve Gangal'ın (2013) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile baş etme, sınıf yönetimi yeterlilikleri ve disiplin uygulamaları ile ilgili inanç ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır ve nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma 2012–2013 eğitim öğretim yılında, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir anaokulundan seçilen 3 okul öncesi eğitim öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmada 3 okul öncesi öğretmenin desteği alınmıştır. Veriler yapılandırılmamış sınıf içi gözlemler, öğretmenler ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar ve öğretmenlerin günlük planlarından elde edilmiştir. Verilerin yazılı dökümleri yapıldıktan sonra içerik analizi ile çözümlenmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin genellikle sınıf içinde geleneksel sınıf yönetimi kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Bir diğer çalışmada öğretmen tutumlarında öğrenim durumunun etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Akgün, Yazar ve Dinçer'in (2011) yaptığı çalışmada öğretmenlerin kullandığı yönetim metotları, eğitim öğretimin kalitesinin artırılmasında, öğrencilerin günlük hayatta kullanacakları becerilerin kazanılmasında, sosyalleşmelerinde önemli rol oynar. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin gözlem yoluyla incelenmesidir. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi çalışmalarında kullandıkları sınıf yönetim tekniklerinin yerinde gözlemlenmesidir.

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara da bulunan okullarda görev alan 6 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi teknikleri “Yapılandırılmamış ve Katılımcı Olmayan Gözlem” metodu ile değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları olumsuz ifade toplamının olumlu ifadelerden daha fazla olduğu görülmektedir. Olumsuz ifade kullanan öğretmenlerin çoğunlukla ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, sınıf içi aktivitelerde öğretmenlerin daha fazla olumsuz ifade kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bu sonuç irdelendiğinde ön lisans mezunu öğretmenlerin daha fazla olumsuz ifade kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ogelman ve Ersan’ın (2014) yaptığı başka bir araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerinin, okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileri üzerinde bir etkisini öğrenmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Denizli ilinde görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni ile sınıflarında eğitim alan 5-6 yaş grubundan 306 çocuk oluşturmuştur. Veri analizinde Basit Doğrusal Regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına baktığımızda, akran şiddeti, sosyal davranışlar, akranlarına karşı kaygılı ve korkulu olma öğretmenin sınıf yönetimi yöntem ve tekniklerinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Akran zorbalığı, asosyal davranışlar, sınıf arkadaşları tarafından dışlanma ve fazla hareketli olma gibi değişkenler ise öğretmenin sınıf yönetimi stratejilerinden kayda değer bir şekilde etkilenmemektedir.

Dönmez, Aşantaroğlu, Karasulu ve Bal (2018) araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejileri incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejiler öğretmenlerin yaşına, öğrenim durumuna, kıdemine, çalıştığı kurumun türüne, öğretmenlik statüsüne, sınıf mevcuduna, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmamasına ve görev yaptığı ile göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Çalışmada 90 okul öncesi öğretmeni ile görüşülmüştür. Veriler, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandığı Stratejileri Belirleme Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejileri öğretmenin yaşı, öğrenim durumu, çalıştığı kurumun türü, öğretmenlik statüsü, sınıf mevcudu, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmaması ve görev yaptığı il faktörü anlamlı bir etkiye neden olmamıştır. Sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejiler öğretmenlerin yaşına, öğrenim durumuna, kıdemine, çalıştığı

kurumun türüne, öğretmenlik statüsüne, sınıf mevcuduna, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmamasına ve görev yaptığı ile göre farklılaşmamıştır.

Yumuşak ve Balcı'nın (2018) yaptığı çalışmaya göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ya da en aza indirilmesi etkili öğretme ve öğrenme sürecinin gerçekleşmesi için gerekli olan en önemli koşullardan biridir. Bu nedenle öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede kullandıkları yöntemler ve bu yöntemlerin etkili olup olmadığının incelenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılarak öğretmenlerin bu konudaki görüşleri incelenmiştir. Araştırma Konya ili merkez ilçelerinde çalışmakta olan İlkokul 3 ve 4.sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 20 öğretmenden yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüş alınmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin ders akışını bozma, derse ilgisizlik gösterme, iletişim bozuklukları gösterme gibi davranışları istenmeyen öğrenci davranışları olarak niteledikleri, bunların nedenlerini çoğunlukla heterojen sınıf yapısına, medya araçlarının aşırı kullanımına ve ailelerin eğitim seviyelerinin düşük olmasına bağladıkları belirlenmiştir. İstenmeyen davranışı önlemekte, görüşülen öğretmenlerin tamamının sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte oluşturmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bunun yanında sınıfın fizik koşullarının değiştirilmesi ve aileler ile görüşülmesi en sık alınan önlemler arasında gösterilmektedir. Öğretmenlerin verdikleri tepkiler çeşitlilik göstermekle beraber en sık derste sözle uyarma tepkisinin verildiği bu tepkiyi sırasıyla ceza verme, yüksek sesle kızma ve mimiklerle uyarma, yüz yüze konuşma, kurallara uyunca ödül verme gibi diğer tepkilerin izlediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin kurallara uyunca ödül verme, yüz yüze konuşma ve veli iş birliğinin davranışı değiştirmede etkili olduğu; ceza verme, yüksek sesle kızma ve mimiklerle uyarma gibi diğer tepkilerin etkili olmadığı yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitim almak istedikleri ancak hizmet içi eğitim uygulamalarını yetersiz buldukları belirlenmiştir.

2.6.3. Çocuk Faktörü ile İlgili Araştırmalar

İstenmeyen davranışların altında yatan birçok neden olabilir. Bu nedenler şu şekilde gruplandırılabilir; Birey kaynaklı, yaşadığı ailesi kaynaklı ve eğitimcilerden kaynaklı şeklinde üçe ayrılabilir. Birey kendisine karşı olumsuz tutum takınırsa çevresine de bu olumsuz davranışlar yansıyabilmektedir (Küçükahmet, Sınıf Yönetimi, 2011). Bu bağlamda Kargı ve Erkan'ın (2004) yaptığı çalışmayı incelediğimizde Ankara ilinde yaşayan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sorun davranışlarının incelenmesi

amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 3-5 yaş grubunda, 162 erkek ve 176 kız olmak üzere rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 338 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada çocukların sorun davranışlarını belirlemek amacıyla Achenbach ve Rescorla (2000) tarafından geliştirilen, Erol ve Avcı (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan 1.5-5 Yaş Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Çocukların ölçekten aldıkları puanların yaş ve cinsiyete göre fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Aile kaynaklı istenmeyen davranışların değişkenlerini gözlemlemek için Dermen ve Başer'in (2013) 5-6 yaş çocukları ve aileleri yaptığı araştırmayı incelediğimizde bu çalışmanın amacı, istenmeyen davranışlar ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 532'si kız 580'i erkek toplam 1112 çocuk oluşturmuştur. İstatistiksel analiz olarak, öğretmenlerin yaptıkları işaretlemelerin yığılmalı toplamı dikkate alınmış, yani her bir problemin çocuklar arasındaki yaygınlık derecesi göz önünde bulundurulmuş ve davranış problemleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki 1112 çocuğun %60,6'sında en az bir ya da daha fazla davranış problemi saptanmıştır. Davranış problemi gösteren çocukların %53,6'sının erkek, %46,4'ünün kız olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, çocuklarda istenmeyen, problem davranış olarak birinci olarak içe kapanıklık, ikinci olarak aşırı hiperaktivite en sonda iştahsızlık olarak saptanmıştır.

Temiz'in (2020) yaptığı çalışmada ise araştırmada sınıf içinde karşılaşılan istenmedik davranış davranışlara, bu sorun davranışların eğitim sürecine etkisine ve bu davranışlara karşı öğretmenlerin uyguladığı yöntemler incelenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenen Düzce il merkezde görev yapan 14 okul öncesi öğretmenleriyle kişisel olarak yarı yapılmış görüşme yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma deseninden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları sorunlar şu şekildedir; “paylaşma sıkıntısı”, “kıskançlık”, “hırçınlık”, “arkadaşlarına vurma”, “öfke nöbeti”, “küfür etme”, “inatçılık”, “başkasının eşyasını izinsiz alma”, “ağlama”, “çocukların kurallı ortama ayak uydurmada zorluk çekmesi”, “okul korkusu”, “özgüven eksikliği”, “tırnak yeme”, “içe kapanıklık”, “çekingenlik”, “dikkat ve konsantrasyon problemi” gibi. Bu sıkıntıların eğitim öğretim sürecine etkisi olumsuz yöndedir ve süreci sekteye uğratmıştır. Bu tür sınıf içi sıkıntılara karşı öğretmenlerin uyguladığı tekniklerin genellikle şu şekilde olduğu sonucuna varılmıştır; “empati kurdurma”, “çocuklara yaptıkları davranışın hatalı olduğunu gösterme ve doğru olanı öğretme”, “göz teması kuma”, “mola verme”, “görmezden gelme”, “ödül veya ceza”, “okul-aile iş birliği”.

Çocukların istenmedik davranışlara karşı tutumlarını etkileyen erken çocukluk döneminde karakter gelişiminde de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkan başka bir faktörde anne baba tutumlarıdır (Cantekin ve Akduman, 2020). Buna yönelik Cantekin ve Akduman'ın (2020) yaptığı çalışmanın amacı annelerin çocuk yetiştirirken ki davranışları ile erken çocukluk dönemindeki çocukların duygularının kontrol etme becerilerinin arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmada çalışma gurubunu 48 ay-72 ay arasındaki 136 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Araştırmada Genel Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde annelerin eğitim durumunu çocukların duygu kontrolü üzerinde anlamlı bir değişiklik oluşturduğu belirlenmiştir. Annelerin eğitim durumunun ve mesleklerinin Anne-Baba Tutum Ölçeği puanlarında anlamlı bir değişiklik oluşturduğu ve eğitim düzeyi yüksek olan annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığı saptanmıştır. Annelerin pozitif ve demokratik tutumlarının çocukların duygularının yönetebilmesi açısından önemli bir fark yarattığı belirlenmiştir. Annelerin bu tutumları arttıkça çocukların duygularını yönetme durumları da artmıştır.

Anne baba tutumlarının çocuklara etkisi ile ilgili bir diğer çalışma incelendiğinde Sümer, Aktürk ve Helvacı'nın (2010) yaptığı araştırmanın amacı daha önceden ülkemizde yapılmış olan ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmaları toplamak ve bu tutum ve davranışların çocuk ve gençler üzerindeki fark edilen etkilerini araştırmaktır. Bu çalışmaların toplama çalışmasına ebeveyn tutumlarının bağımsız değişken olarak ele alındığı ve bir sonuç faktörü üzerinde etkisinin incelendiği, örneklemi Türkiye'den olan, herhangi bir ulusal ya da uluslararası bilimsel bir dergide yayınlanan 34 yayın seçilmiş ve sistematik olarak bir tablo hazırlanarak çalışmada belirtilmiştir. Türkiye'de yürütülmüş olan ebeveyn tutum ve davranışları araştırmalarında en yaygın olarak Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Ana-Baba Tutum Ölçeği, Ana Baba Tutum Envanteri ve Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği'nin çeşitli formları kullanılmıştır. Ebeveyn tutum ve davranışlarında baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuğa karşılık gelen davranışların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri tutarlı olarak olumsuz; demokratik ve kabul edici tutum ve davranışların etkileri ise tutarlı olarak olumlu bulunmuştur. Sonuç olarak anne baba tutumlarında demokratik, kabul edici tutum sergileyen ebeveynlerin çocukların davranışları üzerinde olumlu etkide bulunduğu, ancak bakıcı, aşırı disiplinli ve aşırı koruyucu olan ebeveyn tutumlarının çocukları üzerinde olumsuz etki bıraktığı tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde öncelikle araştırmanın deseni ve çalışma grubu tanıtılmış; daha sonra veri toplama süreci kapsamında veri toplama işlemine değinilmiştir. Son olarak da veri analiz sürecine yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öğretmenlerin ve çocukların sınıf içinde ve dışında istenmedik davranışlara yönelik görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma türlerinden olan fenomenoloji deseninden faydalanılmıştır. Fenomenoloji, iki yönden incelenmektedir. Felsefi açıdan ve araştırma yaklaşımı açısından ele alınmaktadır. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse felsefi ve psikolojik alanları temeline alan bir araştırma deseni olarak fenomenolojiyi ifade edebiliriz (Saban & Ersoy, 2019). Fenomenoloji deseni, nitel araştırma yöntemlerine ilk önemli bakış açısidir. Fenomenoloji bir bireyin ya da bir grubun hayat deneyimleri üzerinden yol alır. Yaşanılan farklı deneyimlerdeki duygularımızla ilgidir. Bir sevdiğimizi gördüğümüzde sevinmemiz ona zarar geldiğinde üzülmemiz, tuttuğumuz takım kaybettiğinde kızmamız gibi. Fenomenoloji desenindeki odak soru deneyimlerimizin bireyler için anlam ifade edip etmemesidir. Araştırma yapılırken çalışmacılar bireyin iç dünyasına girmek için uğraşırlar İç dünyamız deneyimlerimiz hayat olgumuzu oluşturur. Bilinç varlığımızı kapsar. Fenomenoloji bu bağlamda bireyin iç dünyasına yolcuktur şeklinde tanımlanmaktadır (Akt. Christensen, Johnson, & Turner, 2015). Bu araştırmanın fenomeni istenmedik davranışlardır.

3.1.1. Pilot Çalışma

Görüşme formunda yer alan soruların anlaşılabilirliğini test etmek ve araştırmacının öğretmenlerle ve çocuklarla görüşme yapmayı deneyimlemesi amacıyla pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Asıl çalışmaya dahil olmayan 2 okul öncesi öğretmeni ve 4-5 çocuk ile pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma 2 haftalık sürede, çocuğun yaşadığı ortamda ve başka bir gözlemci olmadan gerçekleştirilmiştir. Bu işlemin sonucunda, öğretmen sorularında bir değişiklik yapılmıştır. Aynı anlama gelen 2 sorudan biri çıkarılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Fenomenolojik çalışmalar diğer çalışmalarda ayıran farklı yönleri vardır. Diğer çalışmalarda deneyimler ile ilgili çeşitli hikâyeler üzerinden gidilirken, fenomenolojik çalışmada ise bireylerin gerçek yaşam deneyimleri ile yol alınır (Creswell, 2013). Bu sebeple bu araştırmada Denizli ilinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 4 farklı devlet okulundan sekiz gönüllü okul öncesi öğretmeni ve her öğretmenin sınıfında yer alan 5-6 yaşında bir gönüllü çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubunda gönüllük esasına dayalı olarak amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcı öğretmen ve çocukların demografik özellikleri Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3. 1. *Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri*

Öğrencilere ait bilgiler	f	Öğrencilere ait bilgiler	f
Yaş		Mesleki Kıdem Yılı	
4 yaş	1	5-9 yıl	3
5 yaş	7	10-14 yıl	4
Cinsiyet		15 yıl ve üzeri	1
Kadın	5	Öğrenim Durumu	
Erkek	3	Lisans	8
Toplam	8	Eğitim Aldığı Alan	
Öğretmenlere ait bilgiler		Okul Öncesi Öğretmenliği	8
Yaş Grubu		Sorumlu olduğu yaş grubu	
30-34	6	3 yaş	1
35 ve üzeri	2	4 yaş	1
Cinsiyet		5 yaş	6
Kadın	7	Toplam	8
Erkek	1	Mesleki Kıdem Yılı	
Toplam	8	5-9 yıl	3

Tablo 3.1'e göre, araştırmaya katılanların çoğunluğunun cinsiyetinin kadın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun yaş aralığı 20-40'tır. Mesleki kıdem yılı dikkatine alındığında 1 yıldan az çalışan kimse olmadığı, genellikle 10-20 yıl arasında çalışan öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hepsinin okul öncesi öğretmenliği bölümü lisans mezun olduğu ve çoğunluğunun 5 yaş öğretmeni olduğu tabloya göre belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Öğretmenlerin, cinsiyet, yaş, kaç yıllık öğretmen oldukları ve kaç yaş gruplarında oldukları maddelerinden oluşmaktadır. Çocukların ise yaş, cinsiyet maddelerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme öğretmen ve çocuk formu ile toplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formları ilgili alan yazın taranarak oluşturulmuştur. Görüşme formu oluşturulduktan sonra üç alan uzmanına uzman görüşü almak için gönderilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapıldıktan sonra görüşme formunun son hali verilmiştir. Öğretmenler ve çocuklarla yapılacak görüşmeler okul ortamında, diğer çocuklardan ve öğretmenlerden ayrı farklı sessiz bir ortamda uygulanmıştır ve ses kaydı yapılmıştır. Çocukların ve öğretmenlerin istenmedik davranışlara karşı tutumlarını ölçmek için yöneltilen sorular Ek-1’de belirtilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu: Öğretmen görüşme formu 12 sorudan oluşmaktadır. Öğretmenlere görüşme formunda bulunan “Okul öncesi dönemde çocuklar davranış açısından ne öğrenmelidir? Neden, bu söylediklerinizi öğrenmeliler?”, “Okul öncesi eğitimde istenmedik davranışlar nelerdir? Neden bunların istenmedik davranışlar olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Söylediğiniz bu istenmedik davranışların kaynağı/nedenleri neler olabilir?” gibi sorular yöneltilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu: Çocuk görüşme formu 8 sorudan oluşmaktadır. Çocuklar görüşme formunda bulunan; “Sence çocuklar okulda hangi davranışları öğrenmeli? “, “Sınıfta/bahçede seni rahatsız eden ya da üzen davranışlar oluyor mu? Mesela hangi davranışlar seni rahatsız ediyor/üzüyor?”, “Çocuklar böyle diğerlerini rahatsız eden davranışları nerden öğreniyorlar?” gibi sorular yöneltilmiştir. Çocuklarla yapılacak görüşme oyun formatında olacak şekilde yapılandırılmıştır. Veli izni alınan öğrencilerle önce kendi öğretmenleri yanında sınıf ortamında tanışılmıştır. Sınıfla bir süre sohbet edildikten sonra çocuk öğretmeni tarafından çağırılmıştır. Genellikle okullarda sessiz olması için müdür yardımcısı odalarında görüşme yapılmıştır. Araştırmacı ile baş başa kalan çocuğa oyun teklif edilerek önceden hazırlanan mikrofonla röportaj yapma oyunu oynayacağımız söylenir. İsterse ardından çocuklarında soru sorabileceği ve mikrofonu alabileceğinden bahsedilir. Sorulara bu şekilde geçilir. Çocuğun rahat hissedebileceği yumuşak ve bir yandan heyecanlı bir ses tonu ile süreç yürütülür.

3.4. Veri Toplama Süreci

Öncelikle çalışmanın yapılabilmesi için Pamukkale Üniversitesi Etik kurul izni ve Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Öğretmen görüşmeleri genellikle araştırmaya gönüllü olan öğretmenlerin ders saati dışında ya da istekleri doğrultusunda yardımcı öğretmeni varsa ders saatinde kısa süreliğine sınıf dışına çıkarak yapılmıştır. Mümkün olduğunca düşünüp doğru cevaplar alabilmek için sorular net bir dille ve akıcı

şekilde ifade edilmiş, öğretmenlerin dikkatini dağıtmamak adına ses kaydı alınarak sohbet sürdürülmüştür. Görüşmeler ortalama 15-25 dakika sürmüştür.

Çocuk görüşmeleri öncelikle okullara gidilip Milli Eğitim izni gösterilerek idarecilerle görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda gönüllü olmak şartı ile belirlenen öğretmenlerden sınıflarında araştırmaya katkı sağlayabilecekler çocuklar seçme konusunda destek alınmıştır. Seçilen çocukların ailelerine izin belgesi gönderilmiştir. Olumlu dönüt alınan çocuklarla tekrar okula gelinip önce sınıf içinde öğretmenin yanında tanışılmıştır ardından sınıf dışında idarecilerin odasında görüşmeye başlanmıştır. Mikrofon gösterilip soru cevap şeklinde bir oyun oynayacağımızdan bahsedilmiştir. Çocuğun onayı alındıktan sonra görüşmeye başlanmıştır. Görüşme sırasında çocukların da isterse soru sorabileceğinden bahsedilmiştir. Görüşmeler ortalama 15-25 dakika arası sürmüştür. Görüşme bitiminde çocuklara teşekkür edilip sınıflarına kadar eşlik edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilecek veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Veri analizi yapan araştırmacı birinci ve ikinci araştırma problemiyle ilgili verileri elde ettikten sonra doğrudan veriye (örneğin mülakat dökümleri) gitmekte ve fenomenin nasıl deneyimlediğini anlamayı sağlayan "önemli açıklamalar", cümleler ve alıntılar yapmaktadır. Fenomonolojik yaklaşımda, araştırmacı veri analizi sırasında ilk olarak araştırma problemleri ile bilgileri edindikten sonra analiz kısmında alıntılar ve yorumlamalarla problemlerin nasıl anlaşıldığını çözümlemektedir (Creswell, 2013).

Verilerin hazırlanması aşamasında öncelikle veri toplama sürecinde elde edilen ses kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Görüşmelerin kodlanması için veriler tekrar tekrar okunmuştur. Verinin derinliğine okunması sonucunda temalara indirgemek için belli başlıklar belirlenmiş ve bu başlık üzerinden yorumlamalar yapılmıştır. Belirlenen her temayı desteklemek amacıyla katılımcıların ifadelerine yer verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde görüşülen çocuk (Ç), öğretmen (Ö), cinsiyet Kız çocuklar ve öğretmenler için (K), erkek çocuklar ve öğretmenler için (E) olarak kodlanmıştır. Çocuk ve öğretmen isimleri yerine 1,2,3, vb. şeklinde kodlar belirlenmiştir. Çocukların ve öğretmenlerin doğrudan ifadelerine yer verirken bu kodlar kullanılmıştır. Örneğin Ç1 ifadesi birinci çocuk anlamına, Ö2 ifadesi ikinci öğretmen anlamına gelmektedir.

Araştırmamızda nitel araştırma yöntemini kullandığımız için geçerlilik için

inandırıcılık ve aktarılabirlik, güvenilirlik için ise tutarlılık ve teyit edilebilirlik ifadeleri kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İnanırıcılık ve aktarılabirlik: Araştırmada inandırıcılık (iç geçerlik) sağlanabilmesi için her görüşme sonunda araştırmacı tarafından görüşme verileri özetlenmiş ve katılımcıdan teyit etmesi istenerek katılımcı teyidi sağlanmıştır. İnanırıcılığın sağlanabilmesi için ayrıca sorularının oluşturulması, verilerin analizi ve raporlaştırma aşamaları süreçlerinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Aktarılabirliğin (dış geçerlik) sağlanabilmesi için verilerin ayrıntılı olarak ve açık bir biçimde betimlenmesine çalışılmıştır. Bulgular bölümünde öğretmenlerin görüşlerine doğrudan, herhangi bir değişiklik yapılmaksızın sıklıkla yer verilmiştir. Bunun yanında araştırma sürecinin her aşaması ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırmada amaçlı örneklem kullanılması yoluyla dış geçerliliğin sağlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Tutarlılık ve teyit edilebilirlik: Araştırmada tutarlılığın (iç güvenilirlik) sağlanması amacıyla görüşme formunun oluşturulması, toplanması ve analizi aşamalarında uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca, görüşmelerden önce pilot çalışma yapılarak yapılan görüşme sorularının ön denetlemesi sağlanmaya çalışılmıştır. Teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik) sağlanması amacıyla elde edilen tema, alt tema ve kodların farklı uzman görüşleri alınarak karşılaştırma yapılması sağlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Okul öncesi öğretmenlerinin ve çocuklarının istenmedik davranışlara karşı bakış açılarını. İnceleyen bu çalışmada, veri analizinde kullanılan içerik analizi sonucunda üç temel tema belirlenmiştir: (a) istenmedik davranışların nereden öğrendiği, (b) istenmedik davranış örnekleri ve (c) istenmedik davranışlar karşısındaki tutumlar.

4.1. İstenmedik Davranışların Nereden Öğrenildiği

Çocuklarla ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu istenmedik davranışların nedenleri dikkate alındığında genellikle gözlem yolu ile öğrenildiği yönünde görüşler elde edilmiş ve bu bilginin istenmedik davranışların kazanılmasında en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Çocuklardan bazıları olumsuz ve istenmedik davranışların genellikle abla, abilerden öğrenildiğini söylemişlerdir. Örneğin bir çocuk: “Büyük abilerinden öğreniyorlar hep (Ç3)” diye ifade ederken bir başka çocuk ise; benim abim ablam beni hep gıcık ediyor. (Ç5)

Bazı çocuklar ise istenmedik davranışları olumsuz olarak nitelendirip ailelerinden gördüklerini ifade ettiler. Örneğin bir çocuk; “Babalarından bence. Benim babam bizim evde hiç kurallara uymaz. (Ç6)” diye ifade ederken başka bir çocuk ise;

Annelerinden. Kötü annelerden. Çocuklarını dövüyorlar, kötü anneler tuvalete kapatıyorlar. Kilitliyorlar. (Ç4)

Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde istenmedik davranışların nereden öğrenildiği ile ilgili görüşlerini belirtirken farklı kaynakları işaret etmişlerdir. Örneğin bir öğretmen: “Kardeş kıskançlığı olabiliyor, özellikle paylaşamama konusunda. Kötü kelimeler de çevreden duyduğu kötü kelimeleri kaydediyor ve arkadaşlarına söylüyor.” (Ö3) diye ifade ederken bir başka öğretmen teknolojinin olumsuz etkilerinde bahsetmektedir. Pandemi dönemi çocuklarının hepsinin en büyük sorunu olan ekran bağımlılığının sınıfa yansımaları olarak sınıf ortamının ve arkadaşlar arası ilişkilerin de kötü etkilendiği dile getirilmiştir.

Hep dedim ama çocukların tabletle, internetle kontrolsüz bir şekilde çok fazla baş başa bırakılması. Ailelerin çocuklar teknolojiyi kontrolsüz olarak tek başına bırakması bunları çocuklar görüyor. Aynı şekilde uygulamaya çalışıyor çocuklar. (Ö2)

Diğer bir sebepte bireyselleşmeye bağlı olarak telefon tablet bağımlılığı çok fazla savaş oyunları çok fazla oynayanlar çocukların da davranışları bu yönde oluyor. (Ö5)

Bir başka öğretmense ebeveynlerin çocuk yetiştirme anlayışlarından kaynaklandığını belirtmiştir. Şu şekilde ifade etmiştir;

Şu dönemde bence en büyük problem çocuklara hep sen yap gözüyle yetiştiriyoruz. Her şeyi

çocukların yapabildiklerine inanıyoruz. Benim çocuğum her şeyi yapabilir dediğimiz ve sınırlar koyamadığımız için sorunlar çıkıyor. En başta aileden başlıyor. Her şeyi sonsuz sunup her an elde etmelerini sağlayarak iyi ebeveyn olduğumuzu sanıyoruz. Ama sınırlar koymaya çalıştığımızda çocuklar afalliyor ve istenmedik davranışlar meydana geliyor. (Ö1)

Aile yapısıyla alakalı olabiliyor. Saldırgan davranışlar gördüyse ailede ya da çevresinde bunu yansıtıyor. (Ö5)

Aile içinde sözel iletişimden çok şiddet içerikli söylemler oluyor. Sevgiyi bile bazı aileler şiddetle gösteriyor. Farklı şiddete maruz kalıyor olabilirler. (Ö6)

Aile de anne babanın kural çatışması olabilir. Anne çok serbest baba çok sıkı ya da tam tersi. Şu anda aileler de çok çalışıyorlar anne babaların elinden de telefon düşmüyor çocuk bunu örnek alıyor çocuklar da çok fazla telefonla vakit geçirmeleri aile içi iletişimsizlik. Çocuklarla konuşmama. Genelde ailede başlıyor okula yansıyor. (Ö7)

Yukarıda yer verilen katılımcıların ifadelerine dayalı olarak okul öncesi dönemde istenmedik davranışların kaynağı incelendiğinde genellikle bir başkasında bu davranışı gözlemlene ya da kendinin bu davranışa maruz bırakılmasının oluşturduğunu belirlenmiş ve bu nedenler Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4. 1. İstenmedik davranışların nedenlerine yönelik bilgiler

İstenmedik davranışların kaynağına yönelik alınan katılımcı görüşlerine bakıldığında davranışları yönlendirmede her türlü gözlemin etkili olduğu dikkat çekmiştir. Bulgulara bakıldığında sanal ya da gerçek hayatta yaşanan olaylara dolaylı ya da doğrudan yapılan gözlemler istenmedik davranışların oluşmasını çok büyük ölçüde etkilediği fark edilmiştir.

4.2.İstenmedik Davranış Örnekleri

Çocuklar ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerde okul öncesi dönemde görülen istenmedik davranışlar genellikle kurallara uymama, etrafındakilerin psikolojik ve fiziksel şiddet eğilimli olarak karşısındakinin alanına girmesi ve olumsuz sözcükler kullanma olarak ifade edilmiştir. Bu yönde olan istenmedik davranışlara ilişkin çocuklar şu örnekleri vermişlerdir:

Oluyor. Kötü davranışlar, kızgın olmak kötü bir çocuk olmak. Kızgın çocuklar beni ittirince vurunca. (Ç4)

Bülent, sıkışıyorum deyip başımı ağrıttıyor. Beni rahatsız ediyor. (Ç5)

Oluyor. Mesela bizim sınıfta İbo var. Çok yaramaz. Köpek oyunu oynarken bizi asılıp düşüyor. (Ç1)

Çocukların birbirlerini oyuna almamaları ya da dışlamaları katılımcılar tarafından istenmedik davranış olarak ifade edilmiştir. Örneğin bir çocuk bu durumu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir;

Bazen arkadaşlarımdan bazıları beni oyundan sen git bizle oynama diyor. O zaman üzülüyorum. (Ç6)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere çocuklar genellikle akran zorbalığı denen kavrama maruz kaldıklarında rahatsızlık duyuyorlar. Alanlarının izinsiz ihlal edilmesi ve bunun sonucunda kurdukları oyunların bozulması onların ifadelerine göre rahatsız eden ya da üzen davranışlar kapsamına giriyor. Tüm bu ifadelerden anladığımız üzere çocuklar okulda olumlu davranışlar gördükleri kadar olumsuz, istenmedik davranışlarda görüp bu tür davranışlara da maruz kalıyorlar. Bu noktada öne çıkan durum çocukların hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış olduğunu değerlendirip ona göre kendine çıkarımlar yapmasını öğrenmesi gerekmektedir. İstenmedik davranış örneklerine yönelik çocuk görüşleri Şekil 4.2’de özetlenmiştir.

Şekil 4. 2. İstenmedik davranış örneklerine yönelik çocuk görüşleri

Şekil 4.2 incelendiğinde çocukların istenmedik davranışlara karşı görüşleri genellikle kendi alanlarına yapılan müdahaleler sonucu duydukları rahatsızlıkların ifade edilmesi olmuştur. Fiziksel ve psikolojik şiddet tüm çocuklar için bulgular sonucu istenmedik davranışlar olarak ifade edilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde istenmedik davranışlar sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere genellikle istenmedik davranışları daha net tanımlamışlardır. Sınıf içi istenmedik davranışlarla ilgili sınıf düzenine yönelik istenmedik davranışlardan bahsedilmiştir. Öğretmenler şu şekilde ifade ederken;

Sınıf içinde; karşısındakine vurma, sınıf kurallarına uymamak, başkasının eşyasına zarar vermemek, sınıf içinde koşmamak, izinsiz dışarı çıkmamak, kalabalık bir okuldayız izinsiz çıktıklarında tehlikeli durumlar olabiliyor, başkasının hakkına saygı göstermek, mesela hep en öne geçmek istiyorlar ancak pasif çocuklar bu durumda hep eziliyor bunun önüne geçmek içi gibi. (Ö1)

Sınıf içinden en önemlisi paylaşmamak. Oyuncaklarını paylaşmıyorlar, oyunlarını paylaşmıyorlar, yemeklerini bile zamanla paylaşmıyorlar. Bencilik bireysel düşünüp izin vermeme söz hakkı vermeme müdahale etme. Bir diğeri de saldırganlık olarak diyebilirim. Eşyalara zara veriyorlar, arkadaşlarına zarar veriyorlar. (Ö5)

Yukarıdaki ifadeden yola çıkarsak sınıf içi istenmedik davranışları değerlendirdiğimizde genellikle sınıf düzeninin bozulmasına sebebiyet veren durumların sınıf için olumsuz olarak algılandığı görülmektedir. Bir başka öğretmen sınıf içi istenmedik davranışları şu şekilde ediyor;

Sınıf içinde bağırma. Erkek çocuklarım özellikle benim çok fazla olduğu için bu sene boğuşmalar, yerde yuvarlanmalar çok fazla oluyor. Koşarak girip, çıkmalar çok fazla oluyor. Sınıf içinde bunları yaşıyorum. (Ö4)

Bu öğretmenin ifadelerinden yola çıkarak sınıf içinde tehlikeli hareketlerde bulunulması istenmedik davranışların başını çektiği ve peşinden çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirdiği sonucuna varılmıştır. Tehlikeli ve kontrolsüz durumlar aynı zamanda diğer çocuklar içinde istenmedik durumların oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Bir başka örnek ifadeye aşağıda değinilmiştir;

Sınıf içinde serbest saatte genellikle oyuncakları paylaşmama gibi bir sorunumuz var. Bunlarda da okula gelmişsek paylaşmalıyız gibi konuşmalar yapıyorum. Paylaşmanın mutluluk verdiğiinden bahsediyorum. (Ö3)

Oyuncakları zorla çekiştirip alma, şiddet eğilimli davranışlar paylaşmamak. (Ö6)

Olumsuz davranışların sınıf içine yansımalarını inceledikten sonra sınıf dışı istenmedik davranışlar incelendiğinde paralel ifadeler göze çarpıyor. Sınıf dışı istenmedik davranışların çoğunlukla öğretmen gözlem alanı dışında ve saldırganlıkla ilgili davranışlar olduğu belirtilmiştir. İlgili örnek ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir;

Sınıf dışında; bahçede genellikle çok tehlikeli durum olmadığında çok müdahalede bulunmuyorum genelde. Bahçede atlamaları, koşmaları serbest sınıf içinde yapamadıkları için. En önemli kuralım okulun dışına çıkmamaları. (Ö1)

Sınıf dışında da çocukların kurduğu oyunlar. Zombi oyunları, birbirlerini kesmeler, bıçaklamalar, kovalama. Dövmeler. Sürekli bunlar internette izledikleri oyunları dışarda da sergilemeye çalışıyorlar. Şiddet içerikli oyunlar. Biz bunun önüne geçmeye çalışıyoruz. (Ö2)

Sınıf dışında genelde bizim görmediğim noktalarda oluyor. Ağızdan çıkan kötü kelimeler genellikle bana ulaşmıyor ama arkadaşları duyunca bana şikâyet halinde geliyor. (Ö3)

Bahçede çocuklar çok özgür oldukları için çok istenmedik davranışla karşılaşmıyorum. Bazen oyun etkinliğine katılmak istemiyorlar. Kendini çok hareketli çocuklarda oluyor, bahçe oyuncakların tepesine çıkma tırmanma gibi kendisine zarar verici şekilde davranıyorlar. Bahçede çok sıkıntılı durum olmuyor. (Ö7)

Sınıf dışı istenmedik davranışlar incelendiğinde öğretmenlerin çocuğun kendisine ve diğerlerine zarar verecek davranışlarla ilgili ifadelerinin olduğu görülmektedir. Sınıfın dört duvarından ayrılmış kalabalık bir çocuk grubu zaman zaman kontrolsüz davrandığında sonuçları tahmin edilemeyecek boyutlarda tehlikeli durumlara yol açabileceği ifade edilmektedir. Bu yüzden öğretmenlerin genel anlamda görüşmeler sonucunda bunun kaygısını taşıdığı tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre istenmedik davranışlara karşı öğretmen görüşleri Şekil 4.3'te özetlenmiştir:

Şekil 4. 3. İstenmedik davranış örneklerine yönelik öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere nitelendirdikleri istenmedik davranışları incelediğimizde odak noktanın sınıf düzenini bozan davranışlar üzerinde olduğunu bulgular sonucunda gözlemliyoruz. Etrafına zarar veren ve sınıf düzenini provoke eden davranışların öğretmenler için sorun teşkil ettiğini belirlenmiştir.

4.3. İstenmedik Davranışlar Karşısında Sergilenen Davranışlar

Yapılan görüşmeler de istenmedik davranış tanımlamaları kadar bu tür durumlara karşı geliştirilen öğretmen ve çocuk tutumlarına yönelik önemli bulgular elde edilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmeler çocukların istenmedik davranışlar karşısındaki tutumların 3 şekilde olduğu yönündedir.

- 1) Önce kendileri çözüm bulmaya çalışıp sonra öğretmenden yardım isteyenler
- 2) Direkt öğretmenden yardım isteyenler
- 3) Kendileri çözüm bulmak isteyenler

İstenmedik davranışlara karşı öncelikle kendileri çözüm bulmaya çalışan daha sonra

öğretmeninden yardım istediklerini ifade eden çocuk ifadeleri şu şekildedir;

İbo yapma diyorum. Sonra öğretmenime söylüyorum. Öğretmenim kızıyor başka birisi gelip söylerse öğretmenim rahatsız oluyorsa kendisi gelip söylesin diyor. (Ç1)

Yapma diyorum gene yaparsa öğretmenime söylüyorum. (Ç2)

Ona bir daha yapma diyorum. Bir daha yaparsa öğretmenime söylüyorum. (Ç3)

Yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak bu çocukların öncelikle istenmedik davranışlar karşısında çözüm olarak kendilerinin baş etmeye çalıştıklarını daha sonrasında sorun devam ederse öğretmeninden yardım istedikleri belirlenmiştir. Sorunlara karşı çözüm arayışında bazı çocuklarda sorun karşısında ilk olarak bir büyüğünden yardım almayı düşünmüşlerdir. Bu durumla ilgili çocuk ifadeleri şöyledir;

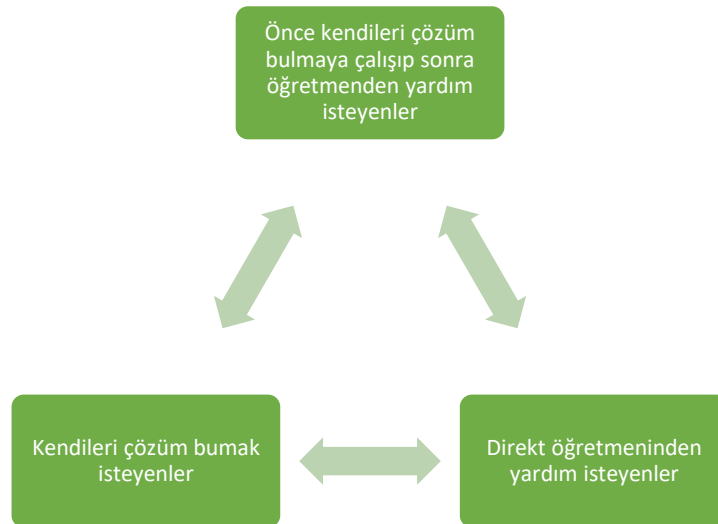
Hemen öğretmenime söylüyorum. Öğretmenim yoksa öğretmeni bekliyorum. Gelince söylüyorum. (Ç4)

Öğretmenimi çağırıyorum koşup kaçıyorum. Konuşmayı deniyorum. (Ç5)

Öğretmenime söylüyorum. Anneme babama söylüyorum. Mevlüde teyzeye söylüyorum. Biri beni rahatsız edince odada yalnız kalıyorum. Yalnız kalmak istiyorum. (Ç8)

Yukarıdaki çocuk ifadelerinden yola çıkarak bu çocukların yetişkin desteğine çok ihtiyaç duydukları düşünülebilir. Kendilerinin başarabilecekleri ortamlar ve fırsatlar yaratıldığında sorunlarına çözüm üretebilirler. Başka bir çocuk ise ifadesinde şöyle görüş bildirmiştir;

Konuşarak hallediyorum. Tekrar yaparsa gene uyarıyorum. (Ç7)

Şekil 4. 4. İstenmedik davranış karşısında sergilenen çocuk davranışları

Şekil 4.4. incelendiğinde, çocukların istenmedik davranışlara karşı farklı savunma mekanizmaları geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bu mekanizmaları çevre ve yetişkin desteği ile ilişkilendirdikleri araştırma bulgularına göre belirlenmiştir.

Çocukların istenmedik davranışları ile ilgili sınıf ortamında öğretmenlerin

tepkilerinin ne olduğunu öğrenmek için yöneltilen sorular sonucunda alınan cevaplarda genellikle öğretmenlerin öncelikle sınıf içinde konuşarak halletmeye çalıştıklarını sorun teşkil eden durumlar devam ederse aile ile görüştikleri tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili öğretmen ifadeleri şunlardır;

Ben velilerimle bu konuda bir toplantı yaptım. Toplantıda sadece, maalesef günümüzde tableti tamamen ortadan kaldıramıyoruz. Bu da bir sıkıntı yaratıyor çocuklar ve aileler üzerinde. Ben onlara dedim ki sadece hafta sonları tablet almak üzere kontrolleri üzerlerine olarak izin vermelerini ama nereye girip çıktıklarını takip etmelerini istedim velilerimden. Bunu başarabilirlerse çocuklarıma bir ödül koydum. Ya bir kostüm partisi ya bir eğlence şeklinde. Bunun faydasını gördüm. Çocuklar artık sadece tatilde girdiklerinden bahsediyorlar. Bu sorunu sadece ailelerle çözebilirim, maalesef. Okulda da hikayeler, sohbetlerle destekliyorum. Bu şekilde çözmeye çalışıyorum ama büyük iş ailede. (Ö2)

İlk çocukla konuşuyorum. Kötü olduğunu anlatıyorum. Daha sonra çıkışta velimi arıyorum. Bu cümleleri kullanmaması gerektiğini, böyle konuştuğumuzda diğer arkadaşlarının da etkilendiğinden bahsediyorum. Zaten veli ile iş birliği içinde olunca aşılmayacak sorun kalmıyor(ö4)

Birçok farklı metodu karmaşık olarak uygulamaya çalışıyorum. Çocuklarla birebir konuşarak ya da drama yöntemi ile arkadaşlarını örnek vererek bir sürü değişik yöntem kullanıyorum. Bazen insan olarak bizde kızıyoruz. Yapmaması gerektiğini söylüyorum. (Ö5)

Sözlü olarak uyarma, ortamdan uzaklaştırma, en son hiç istemesem de sana vurana sende ona zarar vermeyecek şekilde ittirebilirsin diyorum. (Ö6)

Aile ile görüşüp ev ziyaretleri yaparak iş birliği yapmak. İlk olarak. Daha sonra okulda konulan kurallar neyse çocukta hangi davranış varsa aileye iletiyorum evde de nasıl kural varsa okuldaki gibi olsun çocuk bocalamasın. Sınıfta da istenmedik davranış olduğunda öfke nöbeti geçirdiğinde onu yalnız bırakıp sakinleşmesini bekliyorum. Olumlu davranışlarında pekiştirecekler kullanıyorum. (Ö7)

Velilerimle görüşüp sorunun kaynağını öğrenemeye çalışıyorum. Sorunun kaynağına göre beraber yol alıp çözüm yolu bulmaya çalışıyoruz. Bizi aşan bir durum varsa uzman kişilere yönlendiriyorum. (Ö8)

Yukarıda yer alan katılımcı öğretmen görüşleri istenmedik davranışların çözümde aile ile iş birliğinin büyük önem taşıdığını işaret etmektedir.

Okul öncesi dönem de sınıf kurallarının içselleştirmesi sık sık pekiştirilmesi gerekir. Pekiştirmeler görsel, işitsel vb. olarak her yönüyle olursa daha kalıcı öğrenmeler gerçekleşebilir. Aynı zamanda kalıcı öğrenmelerin temelini aslen sorgulayan çocuklar yetiştirmekten geçer. Bu yönde bazı öğretmen ifadeleri şu şekildedir;

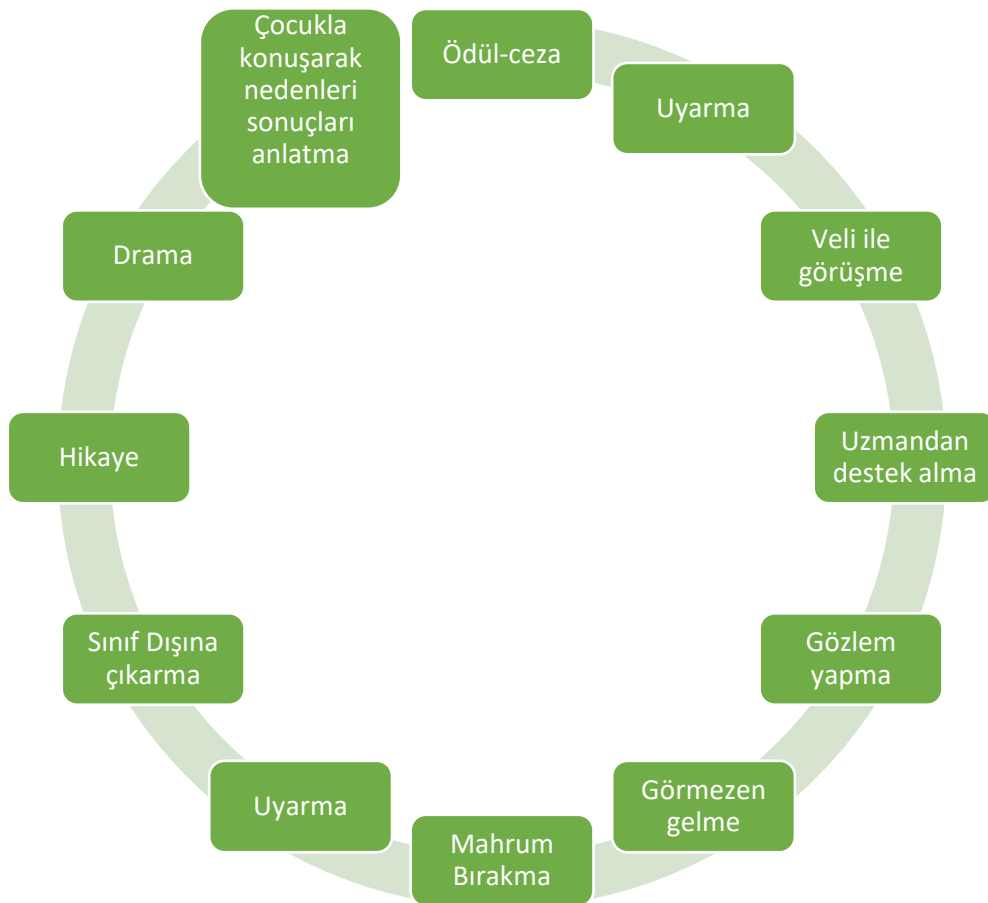
İlk olarak sene başında kurallarımızı birlikte belirliyoruz. Okuma bilmeseler de yazıp bir yere asıyoruz. Kurallar listesi kendi belirledikleri kurallar oluyor. Hatırlatmalarla tekrarlara bu kuralları içselleştirmelerini sağlıyorum. (Ö1)

Öncelikle çocuğu yanıma alıp konuşuyorum. Yaptığı davranışları kendisine sorgulattıyorum.

Yaptığın bu davranış doğru muydu? Yanlışsa neden yanlış gibi. Çocuğu bir soruluyorum daha doğrusu o kendini sorguluyor. Senin yaptığın yanlış demek yerine çocuk kendini sorgulamayı öğretilsin diye konuşuyoruz. Çocuk yine arkadaşlarının yanına gittiğinde gözlemliyorum. Tekrar aynısını yaparsa onu etkinlikten tamamen değil bir süreliğine çekiyorum. Sonrasında aynı şekilde devam ederse aile ile görüşüp altında yatan davranış varsa onu araştırıyorum. (Ö4)

Öncelikle çocuklarla ortak kural belirliyoruz ve sınıfımızda bunları oturtana kadar sık sık tekrar ediyoruz. Ardından kurallara uymazsak neler oluyor anlatıyorum. Sonuçlarından bahsediyorum. (Ö8)

İstenmedik davranışlara karşı öğretmenlerin geliştirdiği tutumlar Şekil 4.5'te gösterilmiştir:

Şekil 4. 5. İstenmedik davranış karşılarında sergilenen öğretmen tutumları

İstenmedik davranışlar karşılarında öğretmenlerin kullandıkları stratejiler tabloya göre incelendiğinde genellikle her öğretmenin sınıf atmosferine göre farklı yöntem ve tekniklerinin olduğu gözlemlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin ve çocukların istenmedik davranışlara karşı görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın bulguları arasında öğretmenlere ve çocuklara istenmedik davranışların neler olduğu, istenmedik davranışların kaynağı ve istenmedik davranışlara karşı öğretmen ve çocuk tutumları yer almaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgulardan biri, okul öncesi öğretmenlerin sınıf ortamında en çok karşılaştıkları istenmedik davranışlarla ilgilidir. Bu davranışlar arasında; “paylaşmama”, “hırçınlık”, “inatçılık”, “öfke nöbetleri”, “kötü konuşma”, “çevresine ve arkadaşlarına zarar verme”, “şiddet içerikli oyunlar oynama”, “sınıf kurallarına uymama”, “aşırı hareketlilik” yer almıştır. Okul öncesi dönem çocuklarında karşılaşılan istenmedik davranışlarla ilgili alan yazınla karşılaştırıldığında içe kapanıklık, hiperaktivite, paylaşma sıkıntısı, kıskançlık, hırçınlık, arkadaşlarına vurma, öfke nöbeti, küfür etme, inatçılık, başkasının eşyasını izinsiz alma, ağlama, çocukların kurallı ortama ayak uydurmada zorluk çekmesi, okul korkusu, özgüven eksikliği, tırnak yeme, içe kapanıklık, çekingenlik, dikkat ve konsantrasyon problemi gibi davranışların görüldüğü ortaya çıkmıştır (Temiz, 2020). Bir başka çalışmanın bulguları incelendiğinde araştırma kapsamındaki 1112 çocuğun %60,6’sında en az bir ya da daha fazla davranış problemi saptanmıştır. Davranış problemi gösteren çocukların %53,6’sının erkek, %46,4’ünün kız olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, çocuklarda istenmeyen, problem davranış olarak birinci olarak içe kapanıklık, ikinci olarak aşırı hiperaktivite en sonda iştahsızlık olduğu belirlenmiştir (Derman ve Başal, 2013). Farklı bir araştırma da ise öğretmenler ders akışını bozma, derse ilgisizlik gösterme, iletişim bozuklukları gösterme gibi davranışları istenmeyen öğrenci davranışları olarak niteledikleri, bunların nedenlerini çoğunlukla heterojen sınıf yapısına, medya araçlarının aşırı kullanımına ve ailelerin eğitim seviyelerinin düşük olmasına bağladıkları belirlenmiştir. İstenmeyen davranışı önlemekte, görüşülen öğretmenlerin tamamının sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte oluşturmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Yumuşak ve Balcı, 2018).

Öğretmenler sınıf içinde istenmedik davranışların sınıf düzenini aksatmasından ve diğer öğrencilere örnek teşkil etmesinden dolayı zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu aksamalar eğitim öğretimin kalitesini azalttığı gibi diğer çocuklarında dolaylı yünden etkilenip farklı olumsuz davranışlar geliştirmesine sebep olabilmektedir. Sınıf ortamında her zaman istenmedik davranışlar olabilmektedir. Ancak, bu davranışları öğretmenin tavrı ve

tutumları problem davranışa dönüşmeden ve sınıf atmosferine yansıtmadan çözülmesine zemin hazırlamaktadır. Eğitimciler sınıfındaki çocukları iyi tanımalı ve çocukların gelişimsel özelliklerine bağlı davranışlarını iyi takip etmelidir. Buna bağlı olarak kendisine bir sınıf yönetimi stratejisi belirlemelidir. Bu planlama doğrultusunda daha kapsayıcı ve kaliteli bir sınıf yönetimi tarzı ile sınıfta istenmeyen davranışların önüne geçip olumlu bir hava oluşturacaktır (Öztürk ve Gangal, 2016).

Çalışmanın bulgularından bir diğeri de öğretmenlerin istenmedik davranışlar karşısında izledikleri yollar ile ilgilidir. Öğretmenlerin çocukların sınıftaki istenmedik davranışları karşısında genellikle; “istenmedik davranış geliştiren çocukla bireysel konuşma”, “gözlemleyerek sorunun kaynağını anlama”, “sorunun kaynağına göre veli ile bireysel görüşme yapma”, “etkinlikten mahrum bırakma”, “sözle uyarma”, “bulunduğu ortamdan uzaklaştırma” gibi yöntemler kullandıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda, istenmedik davranışların azalması veya sönmesine yönelik sınıf içinde drama, kukla ile hikayeleştirme, oyun yolu ile canlandırmalar yapma gibi etkinliklere yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Ek olarak, bir öğretmen istenmedik davranış karşısında çözümü aile ile iş birliği yaparak çözümleyemediği zamanlarda uzman kişi desteği ile çözdüğünden bahsetmiştir. Öğretmenlerin istenmedik davranışlara karşı tutumlarını mesleki kıdem yılı, mezun olduğu fakültenin eğitim kalitesi, sınıftaki öğrencilerin sayısı, mesleki bilgideki yeterlilik gibi faktörler etkiliyor olabilir.

Öğretmenlerin istenmedik davranışları karşısındaki tutumlarını inceleyen araştırmalara bakıldığında; Akgün, Yazar ve Dinçer’e (2011) göre öğretmenlerin sınıf içi tutumlarını mezun oldukları lisans türü etkilemektedir. Ön lisans mezunlarının sınıf içi sorunları çözmeye daha fazla olumsuz ifadeler kullandıkları sonucuna vardıklarını ifade etmişlerdir. Dönmez, Aşantaroğlu, Karasulu ve Bal’ın (2018) yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejilerini öğretmenin yaşı, öğrenim durumu, çalıştığı kurumun türü, öğretmenlik statüsü, sınıf mevcudu, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunup bulunmaması ve görev yaptığı il faktörünün etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, araştırma bulguları dikkate alındığında öğretmenlerin istenmedik davranışlara karşı tutumlarının çevresel faktörlerden çok fazla etkilenmediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin geçirdiği deneyimlerle bu sürecin şekil aldığı söylenebilir. Tecrübe ederek farklı durum ve olaylarla karşılaşmak verilen tepkilerin süreçte etkili olup olmadığını gözlemlemek istenmedik davranışlar karşısında doğru tutum geliştirmekte öğretmenler rehber olmaktadır.

Çalışmanın bulgularının bir kısmı da çocukların istenmedik davranışlarla ilgili

algıları ve bu davranışlarla karşılaştıklarında ne yaptıkları ile ilgilidir. Yapılan içerik analizi sonucunda; “vurma”,” itirme”, “oyununun bozulması”, “oyuna alınmama”, “kötü konuşmalar”, “kaba davranışlar”, “izinsiz eşyalarının alınması” çocuklar tarafından istenmeyen davranışlar olarak belirlenmiştir.

Çocuklar kendilerini rahatsız eden ve oyunlarını bozan kişilerden rahatsız olup onların davranışlarını istenmedik davranış olarak kabul ediyorlar. Örneğin, bu durumla karşılaştıklarında ise genellikle önce kendileri uyarıp sonra bir büyüğünden (öğretmen, anne vb.) destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, bazı çocukların istenmedik davranışlar karşısında kendisi hiçbir adım atmadan direk bir yetişkinden yardım almak istediği ortaya çıkmıştır. Bu durum anne babanın koruyucu çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklanıyor olabilir. Koruyucu çocuk yetiştirme tutumunun hakim olduğu ailelerdeki çocukların gelişimi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde Sümer, Aktürk ve Helvacı'nın (2010) yaptığı çalışmada bu tür aile tutumlarının çocukların gelişimleri üzerinde olumsuz etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Çocuk yetiştirme tutumları ile bir başka çalışmanın verileri incelendiğinde Cantekin ve Akduman'ın (2020) yaptığı araştırma da annenin mesleği ve eğitim durumun çocuk yetiştirme tutumuna etkisi araştırılmıştır. Eğitim seviyesi yüksek ve meslek sahibi annelerin daha demokratik bir tutum sergilediği ve bu tutumunda çocukların üzerinde olumlu değişimlere neden olduğu belirlenmiştir. Çocuklarını her sorununda onun yerine çözmeye çalışan, düşünmesine fırsat vermeden onun adına kararlar alan ebeveynler çocuklarının yanlarında değilken çocukları kendine sorunlar karşısında çözüm bulması gene için bir yetişkin arayışında oluyorlar. Bunun sonucunda da çözüm üretmek yerine çözüm üretecek birine durumu aktarmayı tercih ediyor olabilirler.

Çalışmada, çocukların istenmedik davranışları nerden öğrendikleri konusuna yönelik katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Çocuklar genellikle; “abiden”,” kötü arkadaşın”, “büyüğünden” şeklinde ifade etmişler. Çocukların bu ifadelerinden de anlaşılacağı üzere genellikle bu tarz davranışların gözlem yolu ile öğrenilip algılandıktan sonra belleğe kaydedildiği ve uygun zaman ve ortamda istenmedik davranış olarak gün yüzüne çıktığı düşünülmektedir. Sosyal öğrenme kuramcısı Bandura da araştırmalarında bu noktalara değinmiştir. Sosyal öğrenme kuramı genel prensipleri şöyledir;

Bu davranışlarının kaynağının çevre olduğu düşünülebilir. Davranışçı yaklaşım ve sosyal öğrenme kuramı karşılaştırıldığında; davranışçı yaklaşımın daha net ve keskin bir değişimi savunduğu fark edilir. Sosyal öğrenme kuramı ise öğrenilen her şeyin davranışı değiştirmesi gerektiğine inanmaz. Öğrenim sağlayabilmek için belirli bir bilişsel düzeyin gereklidir. Pekiştireçlerin cezaların nedenini, sonucunu kavrayabilmek için belirli bir algı

sistemi dolayısı ile bilişsel düzeyin olması beklenir. Sosyal öğrenme kuramının davranışçı ve bilişsel kuramlarının arasında kalan zıtlıklardan doğduğu düşünülmektedir (Akt.Bayrakçı, 2007).

Bu bağlamda sosyal öğrenme kuramcılarının anlayışları istenmedik davranışların kaynağına dair bilgiler sunmaktadır. Çocuk görüşlerine bakıldığında gözlemin istenmedik davranışların kazanılmasında önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Dolaylı ya da doğrudan bu davranışa maruz kalma onun öğrenilmesi için ana kaynak oluşturmaktadır. İstenmedik davranışların kaynağı ile ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında; “kardeş kıskançlığı”, “çevre”, “kontrolsüz teknoloji kullanımı”, “iletişim problemleri”, “anne baba tutumları arasındaki tutarsızlık”, “benmerkezci anlayışla yetiştirilen çocuklar” şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Öğretmen görüşleri de sosyal öğrenme kuramcısı Bandura’nın söylemlerini destekler yönde olmuştur. Rol modeller, gözlemlenen durumlar istenmedik davranışların öğrenilmesinde önemli bir faktördür.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, çocukların istenmedik davranışlar geliştirmesinin engellenmesi için öncelikle çevresinde olumlu durumları ve modelleri gözlemlemesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Elbette ki sınıf içinde istenmedik davranışlarla karşılaşılması kaçınılmazdır. Ancak, öğretmenlerin bu olumsuz durumlara nasıl yaklaştığı önem taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle, yetişkinlerin istenmedik davranışların oluşumunu teşvik eden materyal eksikliği, ortam olumsuzlukları gibi unsurları değerlendirmelerine olanak sağladığı gibi aynı zamanda çocukların da bu tür durumlarda öğrenmelerini destekleyici şekilde hareket etmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Doğru pekiştireçler ve stratejilerle istenmedik davranışlar kalıcı hale gelmeden olumlu özelliklere dönüşebilir. Ek olarak, okul öncesi dönemde okul aile iş birliği istenmedik davranışların çözümünde de büyük önem taşımaktadır. Veli-okul-öğretmen iş birliği sayesinde sorunlar daha hızlı ve daha az olumsuz etki bırakacak şekilde çözümlenebilmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerin ve çocukların istenmedik davranış örnekleri karşılaştırıldığında birbirleri ile tutarlı sonuçlar olduğu görülmektedir. Çocuklar ve öğretmenler için istenmedik davranışlar örnekleri incelendiğinde benzer cevaplar alınmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin ve çocukların istenmedik davranışlara verdikleri tepkiler incelendiğinde genel anlamda beklenen olması gereken tepkilerin verilerek istenmedik davranışların engellenmesi için yerinde ve uygun yollar izlendiği belirlenmiştir. İstenmedik davranışlarla ilgili alan yazın incelendiğinde genellikle çocukların görüşlerine yer verilmemiştir. Daha sıklıkla öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerini inceleyen araştırmalara

rastlanılmıştır. Öztürk ve Gangal (2013), Akgün, Yazar ve Dinçer (2011) Ogelman ve Ersan (2014), Dönmez, Aşantaroğlu, Karasulu ve Bal (2018), Yumuşak ve Balcı (2018) yaptığı çalışmalarda istenmedik davranışlarla ilgili öğretmen görüşlerini inceleyen çalışmalar yaparak alana destek olmuşlardır. Araştırmamızda incelediğimiz Sinanoğlu ve Özbey (2009), Akman, Şimşek ve Balat (2008), Alisinanoğlu ve Özbey (2009) ve Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) ise istenmedik davranışlara karşı hem öğretmen hem aile görüşlerini inceleyerek alana katkıda bulunmuşlardır. Aslında, çocukların algıları yetişkinlerinkinden çok farklı olabilir. Bu farklılıkların daha iyi anlaşılması da çocuklar için daha olumlu ve destekleyici eğitim ortamları ve deneyimleri sunulmasına katkı sağlayabilir. Bu çalışma, çocukların algılarını da ele aldığı için istenmedik davranışlara farklı bir yönden bakılmasını ve çocukların bakış açılarının yansıtılmasına ışık tutmaktadır.

5.2. Öneriler

Okul öncesi dönemde istenmedik davranışların incelendiği bu çalışmada 8 okul öncesi öğretmeni ve 8 çocuk ile çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulguların ışığında öğretmenlere ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

- Farklı illerden ya da aynı ilden daha fazla katılımcıya ulaşıp aynı araştırma tekrarlanabilir.
- Araştırma da sadece nitel çalışma yapılmıştır. Nitel ve nicel bir araştırma hazırlanarak daha kapsamlı ve derinlemesine bir araştırma yapılması önerilmektedir.
- Bu çalışmada yaş, mezun olunan okul, mesleki kıdem yılı dikkate alınmıştır. Başka bir çalışmada bu değişkenler arttırılarak farklı değişkenlerle tekrar incelenmesi önerilmektedir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerinin daha fazla katılımcı bir araştırma grubuyla daha ayrıntılı incelenmesi önerilmektedir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejileri incelenirken başka branşlardaki öğretmenlerle eğitim anlayışları karşılaştırılarak istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejiler belirlenmesi önerilmektedir.
- Öğretmenlerin birbirleri ile deneyimlerini paylaşabilecekleri kariyer günleri, çalıştaylar planlanabilir. Aynı şekilde, bu eğitimlere velilerde dahil edilip okul aile iş birliği arttırılabilir.
- Öğretmenlerin kendilerini eksik gördükleri alanlarda hizmet içi eğitimlerinin sayısı arttırılıp farklı eğitimler de almaları desteklenebilir.

- Alandan uzaklaşmamaları ve kendilerini geliştirmeleri için öğretmenlerin yüksek lisans yapmaları desteklenebilir. Fırsatlar yaratılabilir.
- İstenmedik davranışlarla ilgili çocukların bakış açısını yansıtan daha fazla bilimsel çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, E. A. (2020). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akgül, Y. D. (2007). *Fen ve doğa etkinlikleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Akgün, E. ve Yarar, M. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim Öğretim Dergisi*, 1(3). (Sayfa numarası belirtilmeli) Tüm dergi kaynakları için kaynakça yazım klavuzuna göre inceleme yapılmalı
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kurumsal Eğitimbilim*, 3(1), 93-110.
- Christensen, B. L., Johnson, B., & Turner, A. L. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. (çev. Ed. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık (2014).
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 198-210.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken çocukluk eğitiminde etkili uygulamalar* (Çev. Ed. H.Z. İnan ve T. İnan Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınevi (2015).
- Cantekin, D. ve Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 87-92.
- Creswell. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Bütün) . Ankara: Siyasal Kitabevi (2013).
- Çelik, M. ve Kök, M. (2010). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 233-243.
- Çelikten, M. ve Teyfur, M. (2014). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetimi*. Ankara : Anı Yayıncılık.
- Çukur, D. (2011). Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekan tasarımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-76.
- Derman, M. ve Başal, H. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1) 115-144.
- Dönmez, Ö., Aşantaroğlu, S., Karasulu, M. ve Bal, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara karşı kullandığı stratejilerin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 3(2)75-97.
- Ekici, G. (2004). İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf yönetimi profillerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 29(131), 50-60.
- Gürel, R. (2014). Sosyal pekiştiricilerin ve model davranışlarının, çocukların ahlaki yargılarının şekillenmesindeki etkisi (Bandura örneği). *Değerler Eğitim Dergisi*, 12(28), 101-119.

- Güven, İ. (2001). Öğretmen Yetiştirmenin Uluslararası Boyutu (UNESCO 45. Uluslararası Eğitim Kongresi). *Milli Eğitim Dergisi*, 150(10), 20-27.
- Kargı, E. ve Erkan, S. (2004). Okul öncesi dönem çocuklarının sorun davranışlarının incelenmesi (Ankara ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 135-144.
- Kıran, H. (2005). *Sınıf yönetiminin temelleri*. Ankara: Anı.
- Korkmaz, İ. (2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Küçükahmet, L. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplin*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2011). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Pegem Akademi.
- MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB.
- Ogelman, H. G. ve Ersan, C. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerinin çocukların akran ilişkileri üzerindeki etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 63-84.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları ; okul öncesi dönem*. Ankara: Epsilon.
- Oral, B. (2020). *Öğrenme ve öğretme kuram ve yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özbey, S. ve Sinanoğlu, F. (2009). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 495-517.
- Özdemir, S. Ö. ve Tepeli, K. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin saldırgan davranışlarla baş etme stratejilerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2) 51-70.
- Öztürk, B. (2005). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı .
- Öztürk, Y. ve Gangal, M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin disiplin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlar hakkındaki inançları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 593-608.
- Polatlar, D. Y. (2021). *Erken çocukluk eğitimine giriş*. www.acikogretim.istanbul.edu.tr:https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/erken_cocukluk_egitimine_giris/12/index.html adresinden erişildi.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2019). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı.
- Sadık, F. ve Doğanay, A. (2007). Öğretmen, öğrenci ve velilerin bakış açılarına göre problem davranışların meydana gelme sıklığı, önem derecesi ve nedenleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33), 50-71.
- Samancı, O. ve Uçar, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlilikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 21-30.

- Temiz, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci davranış problemleri, bu problemlerin öğretme öğrenme. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, 1(1), 1-10.
- Tepeli, K. ve Arı, R. (2011). Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 389-394.
- Tercan, H. ve Demircioğlu, H. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 151-177.
- Tunçeli, H. İ. ve Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Uyanık, G. B., Şimşek, Z. ve Akman, B. (2008). Okul öncesi eğitim alan çocukların davranış problemlerinin anne ve öğretmen değerlendirilmeleri açısından karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34) 263-275.
- Yavuzer, H. (2006). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2016). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Ankara: Remzi Kitapevi.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yumuşak, G. ve Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkma yöntemleri ve bu yöntemlerin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 21(40) 223-254.
- Yüksel, G (2001). Öğretmenlerin sahip olmaları gereken davranış olarak sosyal beceri. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, <http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli-EgitimDergisi/150/yuksel.htm> adresinden ulaşılmıştır.

EKLER

Ek-1

Öğretmen kodu:

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların İstenmedik Davranışları ile İlgili

Görüşme Formu

- 1.Kendinizi tanıtır mısınız? (Mezun olduğu üniversite, Mesleki kıdem yılı, yaş, kaç grubunda öğretmenlik yaptınız/yapıyorsunuz vs)
- 2.Okul öncesi eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 3.Nasıl bir öğretmen olduğunuzu anlatır mısınız?
4. Okul öncesi eğitimi boyunca bir çocuğun hangi davranışları öğrenmesini amaçlıyorsunuz?
- 5.Amaçladığınız davranışlarda önceliği hangi alanlara veriyorsunuz? Neden?
- 6.Öğrencilerinize hedeflediğiniz davranışları kazandırmada nasıl yollar izliyorsunuz?
- 7.Okul öncesi dönemde çocuklar davranış açısından ne **öğrenmelidir**? Neden, bu söylediklerinizi öğrenmeliler?
- 8.Okul öncesi eğitimde istenmedik davranışlar nelerdir? Neden bunların istenmedik davranışlar olduğunu düşünüyorsunuz?
- 9.Sınıf içinde ve dışında çocukların hangi davranışlarını istenmedik davranış olarak tanımlarsınız? Örnek vererek açıkla mısınız?
- 10.Söylediğiniz bu istenmedik davranışların kaynağı/nedenleri neler olabilir?
- 11.Bu istenmedik davranışların üstesinden nasıl geliyorsunuz? Çözüm yollarınız nelerdir?
12. Bu istenmedik davranışlar arasında en çok zorlandıklarınız hangileri? Bu davranışların çözümünde öğretmen nasıl bir yol izliyorsunuz?

Ek-2**Çocuk Kodu:****Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İstenmedik Davranışları ile İlgili****Görüşme Formu**

Görüşmenin başında araştırmacı çocuğa kendini tanıttıktan sonra çocuklara şu ifadeyi söyler: Bugün seninle mikrofonla soru sorma ve cevap verme oyunu oynayacağız. Oyunumuzda televizyondaki gibi ben sana mikrofonla sorular soracağım sen de benim sorularıma cevap verirsin. Benim sorularım bittikten sonra istersen sen de bana soru sorabilirsiniz. Hazır mıyız?

- 1.Kaç yaşında olduğunu öğrenebilir miyim?
2. Okula başlamak isteyen bir çocuğa okulu tanıtmak istesen neler söyleyebilirsin?
- 3.Okulda (sınıfta, bahçede) en çok neler yapmaktan hoşlanıyorsun?
- 4.Sence çocuklar okulda hangi davranışları öğrenmeli?
- 5.Neden bu davranışları öğrenmeliler?
- 6.Sınıfta/bahçede seni rahatsız eden ya da üzen davranışlar oluyor mu? Mesela hangi davranışlar seni rahatsız ediyor/üzüyor?
7. Oyun oynarken kimlerle oynamayı tercih edersin? Neden?
- 7.Peki, seni oyun sırasında seni rahatsız eden bir davranış olduğunda ne yapıyorsun?
- 8.Çocuklar böyle diğerlerini rahatsız eden davranışları nerden öğreniyorlar?

Ek-3

MEB İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-35345605
Konu : Anket Uygulama İzni

22/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 12.10.2021 tarihli ve 116204 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berrin TOKGÖZ, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ve Çocuklarının İstenmedik Davranışlara Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan anaokulları ve anasınıflarında uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitimin 2021/2022 eğitim-öğretim yılı içinde tam olarak başlamasıyla birlikte denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
22/10/2021
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.
Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Adres : M.Akif Ersoy Mah. 29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi : <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta : ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ. / Sefa GELMİŞ-Şef
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258) 234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 20e0-22d5-3a33-aaa1-a634 koda ile teyit edilebilir.

Ek-4

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ve Çocuklarının İstenmedik Davranışlara Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi” adıyla, 10.10.2021-30.12.2021 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İstenmedik davranışlara farklı bir pencereden bakıp asıl odak noktası olan çocuklarla çalışılıp onlara göre sorun nedir, neler yapılabilirini incelenip, öğretmenlerin istenmedik davranışlar hakkındaki güncel görüşlerinin alınmasıdır.

Araştırma Uygulaması: Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :Berrin TOKGÖZ

İletişim bilgileri :0543 9553215

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Ek-5

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma , “**Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ve Çocuklarının İstenmedik Davranışlara Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi**” adıyla, Berrin TOKGÖZ tarafından 10.10.2021-30.12.2021 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İstenmedik davranışlara farklı bir pencereden bakıp asıl odak noktası olan çocuklarla çalışılıp onlara göre sorun nedir, neler yapılabilirini incelenip, öğretmenlerin istenmedik davranışlar hakkındaki güncel görüşlerinin alınmasıdır.

Araştırmanın Nedeni: * Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Resmi Bağımsız Anaokulu

Araştırma Uygulaması: O Anket * Görüşme

*Gözlem O.....

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Berrin TOKGÖZ

İletişim Bilgileri :0 543 955 32 15

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

ÖZGEÇMİŞ